

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

INSTITUT POLITOLOGICKÝCH STUDIÍ

POLITOLOGIE A MEZINÁRODNÍ VZTAHY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Izraelská radikální pravice 1967 - 1995

Jakub Šafr

Vedoucí práce: PhDr. Lucie Hindlsová

Odborný konzultant: PhDr. Jan Zouplna, Ph.D.

Praha 2008

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně, použil jen uvedené prameny a literaturu a v textu řádně vyznačil jejich použití. Současně dávám svolení k tomu, aby tato práce byla zpřístupněna v příslušné knihovně UK a prostřednictvím elektronické databáze vysokoškolských kvalifikačních prací v depozitáři Univerzity Karlovy a používána ke studijním účelům v souladu s autorským právem.

V Praze 11. května 2008

.....
Jakub Šafr

Na tomto místě bych rád poděkoval PhDr. Lucii Hindlsové a PhDr. Janu Zouplnovi, Ph.D. za jejich laskavé vedení a veškeré komentáře a připomínky k této práci.

OBSAH

Úvod.....	4
1. Definice základních pojmů	
1.1 Radikalismus.....	6
1.2 Extremismus.....	7
1.3 Terorismus.....	8
1.4 Fundamentalismus.....	11
1.5 Politické násilí.....	13
2. Ideové kořeny izraelské radikální pravice v sionistickém hnutí	
2.1 Ultranacionalistická tradice Uri Cvi Greenberga, Brit Ha-Birjonim a Lechi.....	14
2.2 Radikální odkaz Vladimira Žabotinského a Betaru.....	15
2.3 Aktivistická tradice labouristického hnutí.....	16
2.4 Mesianistická škola rabína Jicchaka Hakohen Kooka.....	17
3. Přehled vývoje bloku Likud od roku 1973 do roku 1993.....	19
4. Izraelská parlamentní radikální pravice v letech 1979 – 1992	
4.1 Techija (Obroda/Obnova).....	33
4.2 Comet (Křížovatka).....	37
4.3 Moledet (Vlast).....	39
5. Izraelská mimoparlamentní radikální pravice v letech 1967 – 1995	
5.1 Guš Emunim (Blok věrných/věřících).....	44
5.1.1 „Arabská otázka“.....	46
5.1.2 Neviditelná říše.....	47
5.1.3 Úpadek.....	51
5.2 Kach! (Tak!) a nástupnická hnutí.....	51
5.2.1 Kahaneho ideoteologie.....	52
5.2.2 Arabská otázka.....	54
5.2.3 Fašismus?.....	56
5.2.4 Volby v letech 1973 – 1988.....	57
5.2.5 1989 – 1994.....	59
5.3 Machteret Jehudit (Židovské podzemí).....	60
5.4 Sikarikin (Sicarii – Muži s dýkami).....	63
6. Nejznámější případy židovského pravicového extremismu	
6.1 Vražda Emila Gruzweiga.....	65
6.2 Hebronský masakr.....	66
6.3 Atentát na Jicchaka Rabina.....	68
Závěr.....	72

ÚVOD

Na začátek bych rád zdůvodnil výběr právě tohoto tématu. Důvodem byla snaha dozvědět se něco více i o židovských radikálech, kteří do jisté míry ovlivňují/ovlivňovali celý blízkovýchodní konflikt. Můj osobní dojem byl takový, že zatímco islamistickým skupinám je v českých médiích věnován poměrně široký prostor, nedá se totéž říci o radikálech židovských. Prvotním impulsem k napsání této práce byla část knihy Marka Čejky *Judaismus, politika a Stát Izrael*. Posléze jsem zjistil, že literatury k tématu existuje více i v češtině. Ke skutečně specializované, anglicky psané literatuře, mě dovedl můj odborný konzultant. Nyní bych již přistoupil k práci samé.

V první kapitole jsem se soustředil výlučně na definování vybraných pojmů. Kořeny izraelské radikální pravice tvoří samostatnou kapitolu. Další kapitolu tvoří vývoj bloku Likud od roku 1973 do roku 1993. Tato kapitola ovšem zasahuje hluboko před rok 1973, tj. rok vzniku Likudu. Považuji to za vhodné, neboť jedině tak lze prozkoumat skutečné kořeny tohoto uskupení. Čtvrtá kapitola je cele věnována parlamentní radikální pravici. Zaměřil jsem se výlučně na tři strany- Techija, Comet a Moledet. V páté kapitole se zabývám mimoparlamentními uskupeními. Těžiště práce jsem soustředil právě do této kapitoly. To je také důvod jejího rozsahu, znatelně většího, než u jiných kapitol. Na rozdíl od záměru jsem v práci nepřistoupil k popisu odlišností příznivců Guš Emunim a (ultra)ortodoxních Židů. Mám za to, že toto téma je sice zajímavé, ale nikterak přínosné. Kahane a Kach! jsou zde rozebíráni takřka výlučně po Kahaneho příchodu do Izraele. Část textu této kapitoly je věnována i nástupnickým hnutím Kachu. Důvody velkého rozsahu páté kapitoly jsem se snažil uvést v textu. Určitý prostor je věnován Židovskému podzemí. Velmi stručně je zmíněna skupina Sikarikin. V textu nejsou uvedeny ani extremistické organizace, spjaté výlučně s Jeruzalémem. Důvodem je opět omezený rozsah práce.

Zde bych rád zdůvodnil zařazení vývoje bloku Likud do své práce. Hlavním důvodem je, že Likud byl od roku 1977 do roku 1992 nepřetržitě vládní stranou. A to i přesto, že v letech 1984 - 1986 musel moc sdílet v rámci

vlády národní jednoty. Druhým je podpora, které se dostávalo osadníkům od vlád, vedených Likudem. Jedná se o období po volbách v květnu 1977. Předtím k osadnické činnosti docházelo také, ovšem nikoli v tak velkém rozsahu. Po tomto datu se osadníkům dostávalo štědré pomoci. Období let 1977 až 1992 lze nazvat obdobím konjunktury izraelské radikální pravice. A třetím jsou akce jednotlivých členů Likudu. Asi nejviditelnějším příkladem je akce za propuštění členů Židovského podzemí, kterého se účastnili právě i někteří členové Likudu.

Nyní bych rád stručně uvedl cíle mé práce. Nejdůležitějším cílem je snaha popsat vybraná uskupení, včetně jejich historického vývoje, ideologických východisek, politického programu, čelních představitelů, případně nejdůležitějších akcí. Můj popis není ani zdaleka vyčerpávající. Druhým cílem je pokusit se najít určité společné rysy či znaky uvedených uskupení. A to na dvou úrovních. Napřed v závěru té které kapitoly a poté i v závěru celé práce. Třetí cíl souvisí s prvním a je takřka průběžný. Je jím snaha popsat vliv popisovaných uskupení na všech možných úrovních. Ve své práci jsem použil kombinaci dvou metod. Jednak historicko-analytické a jednak komparativní, byť v menší míře.

O tématu existuje omezené množství monografií. Nejvíce jsem pracoval se dvěma díly Ehuda Sprinzaka. První, naprosto stěžejní *The Ascendance of Israel's Radical Right* jsem kombinoval s *Brother Against Brother*. Třetí kapitola stojí na práci Colina Shindlera *Land Beyond Promise*. Tyto knihy jsem kombinoval s monografiemi a sborníky, u kterých je daná problematika obvykle jen součástí širšího vymezení. Jako příklad lze uvést výše uvedenou práci Marka Čejky, případně *Mendelovo Náboženství v boji o Palestinu* nebo sborník, jehož editorem je Laurence Silberstein. *Obecné dějiny Izraele*, resp. arabsko-izraelského konfliktu jsem čerpal z děl Martina Gilberta a Marka Čejky. V první kapitole jsem použil rovněž některé obecné slovníky.

1.DEFINICE VYBRANÝCH POJMŮ

Tato kapitola zahrnuje definici vybraných pojmů. Výběr pojmů i jejich definic byl proveden subjektivně. Nicméně jsem se snažil vycházet z literatury, kde většina mnou popisovaných subjektů disponuje přívlastkem radikální, extremistická, fundamentalistická či teroristická. Proto jsem i já k definování vybral primárně tyto pojmy. V závěru kapitoly se stručně nastíněn pojem politické násilí..

1.1 RADIKALISMUS

Podle Blackwellovy encyklopedie politického myšlení jde o „schopnost podrobit existující okolnosti kritickému zpochybňování a hlásat reformu nebo zrušení těchto okolností, pokud jejich existenci nelze principiálně ospravedlnit.“¹ Jedná se spíše o postoj než plnohodnotné politické přesvědčení. Praktický obsah radikalismu se mění s politickými okolnostmi, v nichž se radikálové nacházejí. Protipólem radikalismu je konzervatismus. Ten říká, že politická akce může vylepšit životní podmínky jen velmi málo nebo vůbec.

Podle Danicse jde radikálům o „změnu vlády v rámci daného politického systému.“² K dosažení tohoto cíle jsou využívány všechny „legální prostředky, ale i ty, jež se nacházejí na ...okraji ústavního rámce“³ Radikálové zpochybňují některé základní demokratické principy a hodnoty, ovšem je respektován státní monopol na násilí a základní demokratické mechanismy výkonu moci.

Radikálové nejsou demokrati, ale nejsou ani extremisté, pohybují se v jakési „šedé zóně“, tj. „radikalismus je ...,mezistupeň“ mezi extremismem a demokracií“⁴

Mareš ve své práci cituje německé politology Norberta Lepszyho a Hanse- Joachima Veena. Ti mj. definovali i pravicový radikalismus. Ten podle nich „znamená pozice a cíle, které nejsou jednoznačně zaměřeny na odstranění

---

¹ Miller, D. a kol. (2003) *Blackwellova encyklopedie politického myšlení*. Barrister a Principal, Brno ,s. 385

² Danics, Š.(2003) *Extremismus*. Triton, Praha, s. 16

³ Danics (2003), s. 16

⁴ Danics (2003), s. 17

centrálních principů svobodného demokratického zřízení, politicky se ale pohybují na okraji ústavního rámce.“⁵

1.2 EXTREMISMUS

Označení je odvozeno od latinského slova *extremus*, které označuje nejvzdálenější pozici. Danics i Mareš se shodují, že ohledně pojmu *extremismus* probíhají v sociálních vědách, zejména politologii, četné akademické diskuse bez shody na základních definicích a metodologii obecně.

Extremismus podle Danicse nese 3 základní znaky: 1) krajní či nejzasší postoj, 2) vnější jednání – demonstrace, protesty, členství v uskupeních, 3) snahu popřít stávající systém parlamentní demokracie a „budovat společnost na národním či rasovém principu se silným vůdcem.“⁶ Extrém představuje krajní opozici vůči zavedenému politickému systému. Na rozdíl od radikalismu využívá nejen legálních, ale i nelegálních prostředků. Především neuznává monopol státu na násilí. Extremistické subjekty využívají stávajícího politického a ústavního systému, ale často stojí i vně tohoto uspořádání. „Politický extremismus ... představuje nebezpečí, protože popírá a narušuje základní pilíře demokratického řádu a zároveň může být potenciální příčinou politické krize ve společnosti.“⁷ Pravicový extremismus popírá moderní pojetí rovnosti. Odmítá rovnost lidí jako základ demokratického ústavního státu. Dále se projevuje „vyšším hodnocením vlastního „etnika“, „rasy“ či „národa“ a ve snižování skupin, které jsou „jiného druhu“ či „cizí“⁸ Mareš cituje německé odborníky na extremismus (Backes, Jesse), podle kterých pravicový extremismus představuje „antiindividualistické obranné hnutí negující demokratický základní axiom fundamentální lidské rovnosti a (je) zaměřené proti liberálním a demokratickým silám a produktu jejich vývoje – demokratického ústavního státu.“⁹

---

⁵ Mareš, M. (2003) *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Barrister a Principal, Brno, s. 34

⁶ Danics (2003), s. 10 - 11

⁷ Danics (2003), s. 14

⁸ Mareš (2003), s. 22

⁹ Mareš (2003), s. 22

Podle Maximiliána Strmisky „...politické násilí (akceptování násilných metod politického zápasu včetně terorismu)... je v podstatě univerzálním klíčovým znakem extremismu.“¹⁰ Podle Mareše může být extremismus podhoubím pro vznik terorismu. Mareš předkládá klasifikaci extremismu podle Backese a Jesse. Podle této klasifikace existují čtyři poddruhy extremismu.

- 1) neužívající násilí a vykazující pevnou organizaci (teroristické skupiny)
- 2) užívající násilí a nevykazující pevnou organizaci (subkultury, hnutí)
- 3) neužívající násilí a není pevně organizován (antidemokratičtí intelektuálové)
- 4) neužívající násilí a je pevně organizován (politické strany)

Mareš uvádí klasifikaci pravicového extremismu podle německých politologů Lepszyho a Veena. Pro ně je extremismus antitezí či popřením demokratických hodnot. Podle nich jsou „pravice extremistické strany ... takové, jejichž politika a ideologie obsahuje odmítnutí podstatných principů a pravidel demokratického státu.“¹¹ Sem patří rovnost všech lidí, lidská a přirozená práva, princip demokracie, nepoužití násilí, opoziční a menšinová práva, pluralismus a konkurence stran. Navíc vykazují „znaky rasismu, extrémního nacionalismu a vůdcovského principu.“¹² Mareš uvádí 5 kategorií angažovanosti jedince v pravicově-extremistických strukturách: 1)aktivní členové, 2)členové, 3)sympatizanti, 4)voliči, 5)osoby s pravicově-extremistickými postoji. Opakem jedince jsou subkultury a hnutí. Ruudo Koopmans a Dieter Rucht „sociální hnutí definovali jako mobilizovanou síť individuí, skupin a organizací, které prostřednictvím protestu chtějí zapříčinit zásadní společenský obrat nebo se mu snaží zamezit... (příčemž) existují více či méně těsné komunikativní vztahy mezi skupinami a organizacemi jako „kolektivními jednotkami“ hnutí.“¹³

1.3 TERORISMUS

Slovo je odvozeno z latiny, kde *terrere* znamená vyděsit, postrašit. Blackwellova encyklopedie politického myšlení definuje terorismus jako

---

¹⁰ Mareš (2003), s. 24

¹¹ Mareš (2003), s. 34

¹² Mareš (2003), s. 34

¹³ Mareš (2003), s. 66

„politické násilí zaměřené na vládu, ale často ohrožující i řadové občany“¹⁴, přičemž jeho „cílem je vytvořit atmosféru strachu, v níž by vláda splnila požadavky teroristů.“¹⁵ Tato definice odpovídá nejvíce klasickému subverzivnímu terorismu.

Mareš ve své práci rozvíjí jinou, širší, klasifikaci terorismu: 1. Terorismus kriminální: teroristické akce, provedené primárně za účelem získání osobních materiálních výhod 2. Terorismus patologický: teroristické akce provedené primárně kvůli psychickému sebeuspokojení 3. Terorismus politický: akce provedené z kolektivních pohnutek bez hledání přímých materiálních výhod. Tato kategorie se dále dělí: ultralevicový terorismus, ultrapravicový terorismus, etnický (regionální) terorismus, náboženský terorismus, environmentální terorismus, „single issue“ terorismus (např. odpůrci potratů) Mareš uvádí i další dělení terorismu: Terorismus shora – státní terorismus – teror. Tento druh je používán vůči vlastnímu obyvatelstvu nebo vůči lidu jiných států, popř. stát podporuje nestátní teroristické skupiny a jednotlivce z jiných zemí aby bojovali proti jeho nepřátelům. Dále existuje terorismus zdola – subverzivní terorismus- toto je nejčastější forma terorismu.

Další dělení je provedeno podle místa působení teroristů. Zde dochází k rozdělení terorismu na domácí a mezinárodní- v tomto případě teroristé působí ve více než jednom státě, případně dochází i k mezinárodní spolupráci teroristů. Existuje také terorismus globální, kdy teroristé operují po celém světě. Jako příklad lze uvést například síť Al Kajdá. Vyskytuje se také tzv. vigilantistický terorismus- zde jde o posilování, nikoli oslabování státní autority. Obvykle bývá spjat s určitou státní ideologií. Jako příklad jsou uvedeny eskadry smrti v zemích Latinské Ameriky.¹⁶

Podle M. Strmisky politický terorismus představuje „specifickou formu psychologické války, jako politicky motivovanou a zdůvodňovanou metodu systematického používání krajního násilí (nejčastěji ozbrojeného násilí, záměrně nerespektujícího válečné konvence), jejímž hlavním cílem je dosažení psychického účinku svým dosahem, překračujícího okruh přímých obětí či

---

¹⁴Miller, D. a kol. (2003), s. 502

¹⁵Miller, D. a kol. (2003), s. 502 -503

¹⁶Mareš (2003), s. 39

svědků útoku, efektu, vzhledem k jehož předpokládanému politickému významu je bezprostřední ničivý fyzický účinek násilné akce druhořadý.¹⁷

Encyklopedie světového terorismu nabízí celou řadu definic. Jako nejkompexnější se mi jeví tzv. akademická definice terorismu: „Je to metoda vzbuzování strachu prostřednictvím opakovaných násilných aktů, vykonávaných tajnými nebo polotajnými jednotlivci, skupinami či státními orgány z idiosynkratických, kriminálních nebo politických důvodů, přičemž na rozdíl od atentátů nejsou přímé oběti pravým terčem teroru. Okamžité lidské oběti násilných aktů jsou obvykle buď vybrány náhodně (příležitostné terče) z cílové veřejnosti, nebo záměrně (reprezentativní neboli symbolický terč) a slouží k předání zprávy. Komunikační procesy mezi teroristy (organizací), (ohroženou) obětí a hlavním terčem, založené na násilí a šíření strachu jsou využívány k manipulaci hlavního terče (veřejnosti) tím, že se z nich stávají terče teroru, požadavků nebo upoutání pozornosti v závislosti na tom, zda jde o zastrašování, násilné donucování nebo šíření propagandy.“¹⁸

Zajímavá se mi zdála i definice, podle které „... terorismus je ekvivalentem válečných zločinů v době míru.“¹⁹, protože teroristé: (1)útočí na osoby, které se aktivně nepodílejí na nepřátelství, (2)na rozdíl od vojáků pravidelných armád nebojují otevřeným způsobem, (3)útočí na neozbrojené lidi, (4)nedělají rozdíl mezi nepřitelem a nebojujícím civilistou, (5)zranění, způsobená civilistům jsou způsobena úmyslně, nikoli omylem/náhodou, (6)často zdůrazňují, že jsou ve válečném stavu se svým protivníkem, (7)„naprosto nedbají na principy humanity, obsažené v obecně přijatých válečných pravidlech.“²⁰

Domnívám se, že na základě předcházejícího výčtu různých definic terorismu lze vysledovat některé prvky, které jsou společné klasickému subverzivnímu terorismu. Je to užití násilí, teroristé neuznávají monopol státu na násilí. Dále přímé oběti nejsou pravým terčem teroristů. Tím je nejčastěji širší okruh veřejnosti, případně vláda. Zatřetí je to zastrašování veřejnosti či vlády.

---

¹⁷Mareš (2003), s. 24

¹⁸Hurník Z., – Tůma, P. (překl.) (2001) *Encyklopedie: Světový terorismus*. Svojtka a Co., Praha, s.16

¹⁹Hurník - Tůma (překl.) (2001), s.20

²⁰Hurník - Tůma (překl.) (2001), s.20

1.4 FUNDAMENTALISMUS

Slovo pochází z latiny, kde fundus znamená základ, dno a mens mysl. Podle Oxfordského slovníku světové politiky působil ve 20. století „jako brzda sekularizačních tendencí.“²¹ Existence islámského a v menší míře i židovského a křesťanského fundamentalismu znamená, že sekularizace nebyla zcela dokončena. Rovněž globální šíření nejružnějších sekt jsou důkazem živosti fundamentalismu a zároveň zpochybněním možnosti dokončení procesu sekularizace. Cílem fundamentalismu je přebudování světské moci ve prospěch náboženských organizací a jejich vůdců. Fundamentalismus odmítá „oddělení náboženské sféry od všech ostatních sfér a zvláště od politické, společenské a kulturní oblasti.“²² Pro fundamentalisty je sféra náboženská nadřazená všem ostatním sfěrám a stejně tak jsou fundamentalističtí vykladači toho kterého náboženství pokládáni za nadřazené ostatním celospolečenským činitelům. Pro fundamentalisty platí, že „všechny hlavní principy myšlení a chování musí být hledány a mohou být nalezeny pouze v knihách proroků. Jakákoli činnost vůbec by měla být inspirována těmito principy a podle těchto měřítek hodnocena.“²³

V knize Theodora Mucha a Karla Pfeffera se objevuje podobné pojetí fundamentalismu obecně a zároveň je zde vypracován jakýsi psychologický profil typického židovského fundamentalisty. Fundamentalismus v jejich pojetí je chápán jako svého druhu reakce na obavu ze změny a z konce světa, „který tito ... lidé znají a v němž si vybudovali svou integritu a sebedůvěru. Přirozeným důsledkem pak je, že se tedy pokoušejí hájit „své hodnoty“ proti ohrožení „modernismem“ / „sekularismem“ / „intelektuály“ / „Západem“ a to co nejperfektnějším a nejagresivnějším způsobem bez sebemenšího náznaku sebekritiky či ochoty ke kompromisům.“²⁴

Much a Pfeffer ve své práci uvádějí čtyři pro fundamentalisty typické vzorce chování. Prvním rysem je „bezpodmínečná víra v absolutní neomylnost veškerých svatých spisů... Tyto spisy jsou „doslovný boží diktát“ a lidské bytosti, která nám toto boží slovo zprostředkovaly, „předaly jedno každé z těchto slov zcela bezchybně.“ Jednotlivé biblické příkazy ... jako například

---

²¹Krieger, J. (ed.) (2000) *Oxfordský slovník světové politiky*. Ottovo nakladatelství, Praha, s.767

²²Krieger (ed.) (2000), s.767

²³Krieger (ed.) (2000), s.767

²⁴Much, T. - Pfeifer, K. (2000) *Svár bratří v domě izraelském: Židovstvo mezi fundamentalismem a osvícením*. Themis, s.18

trest smrti pro vlastní „vzurné“ dítě ... nebo „zkoušku hořkou vodou prokletí“ pro ženu, která se ocitla v podezření z cizoložství... považují židovští fundamentalisté za doslovná přikázání boží, která je „nutno brát stejně vážně jako třeba základní mravní přikázání tóry.“²⁵

Druhým rysem je „opozice vůči „modernismu“, takže v případě rozporu mezi ... modernismem a tradicí stojí vždy právo na straně tradice. Z tohoto duchovního postoje vyplývá i odmítání jakékoli historicko- vědecky fundované kritiky bible.“²⁶

Třetím rysem je „popírání náboženského pluralismu uvnitř vlastního náboženství.“²⁷ Posledním charakteristickým znakem je „snaha některých zvlášť fanatických uskupení ... vnutit své chápání náboženství jinak smýšlejícím spoluobčanům (i za použití násilí) a bojovat proti státnímu oddělování „sakrálního“ a „sekulárního.“²⁸

Podle Martina Martyho a Scotta Applebyho fundamentalisté jsou „... náboženské skupiny, které: (1) se objevují jak odpověď na krize, které vnímají jako ohrožující identitu skupiny, (2) vidí sami sebe jako účastníky v zápase proti rozličným „cizím“, kteří zahrnují sekularizátory, modernisty, sekulární nacionalisty a etablované autority jejich vlastní náboženské komunity, které podle nich vytvářejí kompromisy s moderností a sekularizací, (3)tíhnou k mytologizaci/démonizaci těchto „cizích“, (4) vidí historické události jako součást kosmického, často eschatologického vzorce, (5) odmítají historické vědomí, (6)ustavují pevné sociokulturní zábrany, aby chránili sebe sama před znečištěním zvnějšku a (7)následují mužské, charismatické vůdce, které pokládají za oprávněné vykladače posvátných textů.“²⁹

Podle Iana Lusticka fundamentalismus znamená určitý druh politického stylu, ve kterém „politická akce, zaměřená směrem k rychlé a zevrubné přeměně společnosti, která vyjadřuje nekompromisní, vesmírně nařízené, a více či méně přímo přijaté imperativy“³⁰ Obecně vzato, pro fundamentalisty neexistuje více

---

²⁵Much – Pfeifer (2000), s.17

²⁶Much – Pfeifer (2000), s.18

²⁷Much – Pfeifer (2000), s.18

²⁸Much – Pfeifer (2000), s.18

²⁹ Silberstein, L. J. *Religion, Ideology, Modernity: Theoretical Issues in the Study of Jewish Fundamentalism*. in: Silberstein, L. J. (ed.) (1993) *Jewish Fundamentalism In Comparative Perspective*. New York University Press, New York, s. 5

³⁰ Silberstein, in: Silberstein (ed.) (1993),s. 7

pravd či tolerance pro pluralistickou společnost. Fundamentalista je pevně přesvědčen, že právě on disponuje jedinou, autentickou pravdou. Tato Boží zpráva musí být šířena, pokud je to nutné, tak i silou.

1.5 POLITICKÉ NÁSILÍ

Násilí „...je užití fyzické síly proti jiné osobě bez ohledu na všechny omezení, společenské normy a platné zákony, které definují legitimní užití síly.“³¹ Původně byl pojem politické násilí relativně úzce vymezen. Zahrnoval „...všechny destruktivní formy vnitřní opozice...“³² od demonstrací až po politický terorismus a občanské války. Nověji je používáno i pro popis situace, kdy násilí naopak používá vláda proti vlastním občanům. V takovém případě jde o „státní násilí.“ Existují různé poddruhy politického násilí. Snažil jsem se vybrat ty, které mají určitou vazbu k mnou popisovaných uskupení. Vynechal jsem terorismus, neboť ten je popsán výše. V případě chuligánství jde o druh pouličního násilí. Jeho účelem je zastrašení a funguje rovněž propagandisticky. Akce chuligánů se obvykle vyznačují pěstními souboji, použitím chladných zbraní a ničením majetku. Chuligáni se snaží převzít kontrolu nad ulicí od jiných chuligánů, zastrašit slabé protivníky nebo jen vyjádřit protest.³³ Vigilantismus znamená použití násilné sebeobrany občany, kteří cítí, že vláda je nechrání před těmi, kdo je ohrožují. Tento druh násilí obvykle není spjat s revolučním násilím či konfliktem o legitimitu vlády. Vigilanté berou do svých rukou zbraně i zákon. Současně věří, že pouze vykonávají spravedlnost podle platných zákonů. Také věří, že dělají to, co by udělala vláda, kdyby fungovala správně.³⁴ Atentát je definován jako „úkladná vražda politické osobnosti z důvodů postavení oběti, jejích politických názorů nebo určitá kombinace těchto motivů...“³⁵

---

³¹ Sprinzak, E. (1999) *Brother Against Brother: Violence and Extremism in Israeli Politics from Altalena to the Rabin Assassination*. The Free Press, New York, s. 313

³² Krieger (ed.) (2000), s.641

³³ Sprinzak (1999), s. 315

³⁴ Sprinzak (1999), s. 315

³⁵ Krieger (ed.) (2000), s.54

2.IDEOVÉ KOŘENY IZRAELSKÉ RADIKÁLNÍ PRAVICE

V SIONISTICKÉM HNUTÍ

V této subkapitole se snažím vysledovat a popsat kořeny izraelské radikální pravice. Některá z popisovaných uskupení odkazují na tradice židovských zélótů, které sahají až k hranicím našeho letopočtu. Naprostá většina stran, skupin a hnutí však čerpá z období 20. – 40. let minulého století.

2.1 ULTRANACIONALISTICKÁ TRADICE URI CVI GREENBERGA, BRIT HA- BIRJONIM A LECHI

Tento proud se zformoval uvnitř Revizionistického hnutí Vladimira Žabotinského a představoval jeho ultranacionalistické křídlo. Patří sem organizace jako Brit Ha-Birjonim a Lechi (viz. níže). V této odnoži existovaly dvě nosné myšlenky: a) Britové jsou utlačitelskými vládci a je třeba je z Palestiny vyhnat silou, b) nastupující soudobá extremistická pravice (s výjimkou nacistů) poskytuje životaschopnou ideologii a relevantní model politické akce. K hlavním představitelům tohoto směru patří nacionalistický básník Uri Cvi Greenberg, Abba Achimeir a Jehošua Hešel Jevin. Tuto skupinu spojovalo přesvědčení, „...že silná vůle a odhodlání představují nejdůležitější politický zdroj, a že samy o sobě mohou změnit svět.“³⁶ Dalšími pojetky bylo odmítnutí demokracie a nepřátelství vůči socialismu. Zdroje hledali i v biblické minulosti. S tím, jak se labouristé stávali establishmentem jišuvu, docházelo k radikalizaci tohoto tábora. V roce 1931 byla ustavena organizace Brit Ha-Birjonim (Úmluva lupičů, angl. Covenant of Thugs), nazvaná podle nejradikálnější frakce starodávných židovských zélótů, kteří brutálně bojovali proti Římanům, ale i umírněným Židům. Jejich boj vedl až ke zničení Druhého chrámu Římany a k následnému dvoutisíciletému vyhnání. Sprinzak považuje toto hnutí za „...mytologické znovuoobjevení slavných příběhů národa, romantickou oslavu starých dnů krve, půdy, hrdinství a dobývání.“³⁷ Lechi (akronym Lochamej cherut Jisrael, Bojovníci za svobodu Izraele) aktivně působila od června 1938, jejím zakladatelem byl Avraham Stern. Lechi vznikla

---

³⁶ Sprinzak, E. (1991) *The Ascendance of Israel's Radical Right*. Oxford University Press, New York, s. 24

³⁷ Sprinzak (1991), s. 25

odštěpením od Irgunu. Jednou z klíčových postav Lechi byl i pozdější premiér Jicchak Šamir. Lechi se v rámci boje proti Britům dokonce pokoušela kontaktovat fašistickou Itálii a nacistické Německo. Řídila se přitom logikou „nepřítel mého nepřítele je můj přítel“, ovšem bez valného úspěchu. Lechi bojovala proti Britům, Arabům a v některých fázích dokonce proti Haganě. Lechi čítala maximálně několik set členů. Sám Stern byl zastřelen Brity v roce 1942, čímž ovšem aktivita této teroristické skupiny neskončila.

2.2 RADIKÁLNÍ ODKAZ VLADIMIRA ŽABOTINSKÉHO A BETARU

Přestože příležitostně podporoval Brit Ha-Birjonim, odmítal Žabotinskij boj proti Velké Británii. Sprinzak za jeho největší přínos k pravicovému radikalismu považuje teorii integrálního nacionalismu, podle které je národ nejvyšším či nejlepším zdrojem legitimní akce. Kromě toho byl Žabotinskij také vůdcem (v různé míře) Betaru. Betar byla polovojenská mládežnická organizace, ve které byl kladen důraz na „...hierarchii, disciplínu, poslušnost k nadřízenému, rituály a obřady.“³⁸ Příslušníci Betaru nosili hnědé košile, což připomínalo nacistické uniformy. Vojenské hodnoty byly viděny jako symbol národní suverenity a „...výraz kolektivního národního osvobození.“³⁹ Betar je akronym pro Brit Josef Trumpeldor, což byl sionistický představitel, zahynuvší při obraně osady v Galileji v roce 1920. Organizace byla založena v roce 1923 v Rize Aronem Propesem a spíše než na bázi ideologie fungovala na základě kolektivní psychologie mezi Žabotinským a jeho mladými stoupenci. Nejdůležitějšími a zároveň nejradikálnějšími byly odnože v Polsku jedním z vůdců Menachem Begin) a Palestině (tu vedl Abba Achimeir). Betar se měl „...stát lidským rezervoárem národní armády.“⁴⁰ Podle Žabotinského „...uniformita a disciplína nepředstavovala sama o sobě problém, pokud byla praktikována svobodnými a kulturními lidmi...“⁴¹ V roce Žabotinského smrti, 1940, měla organizace až 100 000 příznivců. Betar částečně nahradil Brit Ha-Birjonim. Nejtrvalejším Žabotinského požadavkem byla židovská většina na obou březích Jordánu. Sprinzak upozorňuje na paradox, kterého si byl

---

³⁸ Sprinzak (1991), s. 26

³⁹ Sprinzak (1991), s. 26

⁴⁰ Zouplna, J. (2007) *Od jišuvu k Izraeli- Formování Izraelských Mocenských elit 1919 – 1949.* Libri, Praha, s. 199

⁴¹ Zouplna (2007), s. 246

Žabotinskij vědom. Tímto paradoxem byl na jedné straně důraz na moc a sílu jako náležité základny pro politickou akci. Na straně druhé to byla faktická slabost Židů. Ke konci svého života se Žabotinskij stále více vzdaloval Betaru i Ecelu. Ecel byl od roku 1937 angažován v protiarabském terorismu. Obě organizace požadovaly a zdůrazňovaly význam aktivního vojenského boje proti Velké Británii a věřili, že řešení politického problému se lze dobrat vojenskou cestou

2.3 AKTIVISTICKÁ TRADICE LABOURISTICKÉHO HNUTÍ

Jak píše Sprinzak, byli labouristé extrémně nepřátelští vůči Žabotinského pravici a nerozlišovali mezi Revizionisty a samotnou radikální pravicí.⁴² Byli také mnohem více netolerantní a totalitární, než je běžně uváděno. Podle Sprinzaka si však labouristé a Revizionisté byli blízcí co se Erec Jisrael a Arabů týče. Labourističtí maximalisté byli přesvědčeni, že palestinští Arabové buď odejdou do sousedních arabských států či „...budou šťastni v moderním a benevolentním židovském státě.“⁴³ V kontextu maximalistického židovského státu se také poprvé objevila myšlenka „transferu“ v labouristických kruzích. „Transfer měl zajistit židovskému státu homogenitu a zbavit ho etnických konfliktů. Ideu „transferu“ podporoval i samotný David Ben Gurion. Labourističtí vůdci včetně Ben Guriona měli za to, že „transfer“ by mohli provést sami Britové v rámci urovnání celého palestinského problému. Po propuknutí arabského povstání v roce 1936 a zintenzivnění protizidovského terorismu začalo stále více Židů požadovat příslušnou odpověď. A kromě Ecelu, který prováděl přepady a teroristické útoky se s podobným přístupem připojili i labourističtí aktivisté. Labouristický aktivismus nikdy nepředstavoval nějakou radikální ideologickou školu, která by měla shrnovat všechny principy jednání. Aktivisté věřili, že místo řečí a moralizování je zapotřebí jedinců schopných skutečné akce. Aktivisté se zabývali rozšiřováním osad, jejich obranou a protiútoky proti místním Arabům. Aktivisté se rekrutovali ze dvou politických stran. Většina z nich byla následovníky Jicchaka Tabenkina, vůdce Achdut Ha 'Avoda. Menší část aktivistů pak pocházela z Mapaj. Spojoval je pocit, že je

---

⁴² Sprinzak (1991), s. 27

⁴³ Sprinzak (1991), s. 28

třeba „...vidět arabskou otázku skrze zaměřovač pušky.“⁴⁴ Na rozdíl od Revizionistů však dávali labourističtí aktivisté přednost jednání v tajnosti, nikoli hlasitým projevům na veřejnosti. Pro nejradikálnější z nich představovali Arabové smrtelné nebezpečí pro židovskou budoucnost a jako takoví měli být vystěhováni. Podle Josefa Weice, ředitele Židovského národního fondu, nebylo v Palestině dost místa pro oba národy a proto by měli být Arabové (s výjimkou Betléma, Nazaretu a jeruzalémského Starého města) vystěhováni. Weic byl v průběhu Války za nezávislost členem tajné Židovské komise pro transfer, která vydávala nařízení, která měla zajistit, že žádný uprchlý palestinský Arab se nevrátí zpět. Jak píše Sprinzak, „...mnoho polních velitelů, kteří sdíleli aktivistickou orientaci, dohlédli na to, aby v roce 1948 mnoho Arabů opustilo Palestinu.“⁴⁵ A to přesto, že v oficiální labouristické politice nebylo o tomto přístupu ani zmínka.

2.4.MESIANISTICKÁ ŠKOLA RABÍNA AVRAHAMA JICCHAKA HAKOHEN

KOOKA

Proudy maximalistického mesianismu existovali i před rokem 1967. V hnutí Mizrachi a Národní náboženské straně existovaly již před tímto datem fáze, ve kterých se jejich náboženských sionismus projevoval radikálně. Zatímco rabín Reines, první duchovní Mizrachi, dával přednost opatrné a pragmatické politice, po nástupu rabína Avrahama Jicchaka Hakohen Kooka (ten se roku 1921 stal prvním vrchním aškenázským rabínem pro Židy v Palestině) došlo ke změně. Podle Kooka sekulární sionismus předznamenal začátek vykoupení. Hnutí zaujalo velmi ambiciózní přístup k Erec Jisrael a bylo zcela nepřátelské vůči dělbě Palestiny. Představitelé hnutí mluvili o Zemi izraelské v celé její velikosti a Arabům přiřítali minimální význam. Tím se hnutí přiblížilo maximalistickým kruhům.⁴⁶ Ješivu Rava Kooka nazvanou Merkaz Harav a sídlící v Jeruzalémě, navštěvoval např. velitel Ecelu v letech 1936 – 1941, David Razel. Ultracionalistické pravici se dostávalo také podpory od hnutí Brit Hahašmonaim. Za nejaktivnějšího člena této skupiny lze považovat rabína Moše Halevi Segala, člena Ecelu a bývalého člena Brit Ha-Birjonim.

---

⁴⁴ Sprinzak (1991), s. 29

⁴⁵ Sprinzak (1991), s. 30

⁴⁶ Sprinzak (1991), s. 31

V roce 1944 po dohodě Segala a vůdce Lechi Šamira vstoupila většina členů Brit Hahašmonaim do Lechi. Segal se stal prvním osadníkem židovské čtvrti jeruzalémského Starého města po jeho „osvobození“ v roce 1967 a patřil také k zakladatelům Techije v roce 1979.

3. PŘEHLED VÝVOJE BLOKU LIKUD OD ROKU 1973 DO ROKU 1993

Úvodem bych rád prozkoumal kořeny bloku Likud. Ty lze hledat již ve straně Cherut (Svoboda), kterou ustavil v říjnu 1948 Menachem Begin. Ve volbách v roce 1949 získal Cherut 14 křesel, což z něj činilo největší nesocialistickou stranu, ovšem o dva roky později ve volbách do 2. Knesetu získal Cherut jen 8 křesel⁴⁷. To bylo do značné míry způsobeno vnitřními problémy a odchodem řady osobností ze strany, částečně panovala i deziluze z Begin. Ten se věnoval minulým úspěchům namísto plánování politické budoucnosti. Odmítal jednání o reparacích, SRN viděl jako nástupce Třetí říše a odmítal i diplomatické kontakty. Begin byl proti diplomatickému řešení Suezské krize a Ben Gurionovi vyčítal, že pod nátlakem USA ustoupil z Gazy. Ben Gurion v letech 1952 a 1955 nabídl Cherutu koalici, ale Begin odmítl, protože si přál oficiální uznání a rehabilitaci Irgunu. Přesto se v raných 60. letech snažil Begin upozadovat image následovníka Irgunu a snažil se profilovat Cherut jako zodpovědnou stranu. V roce 1963 se Cherut připojil k odborovému svazu Histadrut.

Roku 1965 došlo ke vzniku bloku Gachal. Ten se skládal z Cherutu a části Liberálů.⁴⁸ Ve volbách tohoto roku získal Gachal 26 křesel, což bylo relativně málo. Tento výsledek lze částečně vysvětlit odchodem některých voličů k Nezávislým liberálům či nové Ben Gurionově straně Rafi. V roce 1966 došlo k neúspěšnému pokusu o Beginovo sesazení. Během šestidenní války se Gachal podílel na Levi Eškolem z Mapaj vedené Vládě národní jednoty. Ve volbách roku 1969 získal Gachal opět 26 křesel a zároveň 6 ministerstev ve vládě. Tímto krokem došlo k legitimizaci pravice. Ve vládě i Knesetu Cherut účinně blokoval jednání o jakýchkoli náznacích ústupu z území obsazených v Šestidenní válce. Podobný přístup zaujala i Rafi. V roce 1970 opustili Begin a další členové Gachalu vládu kvůli Rogersově plánu, který stál na rezoluci 242 a znamenal by stažení z dobytých území. Roku 1970 také z politiky nadobro

---

⁴⁷ Shindler, C. (2002) *The Land Beyond Promise: Israel, Likud and the Zionist Dream*. I.B. Tauris, London, s. 53

⁴⁸ Ti jako celek vznikli v roce 1961 spojením Všeobecných sionistů a Progresivních.

odešel Ben Gurion. Begin začal být veřejností vnímán jako garant stability a bezpečnosti.

V září 1973 došlo ke vzniku bloku Likud. Ten byl tvořen Cherutem, Liberály, částí Rafi, Státním seznamem, Hnutím Země Izraelské⁴⁹ a Svobodnými centristy. Tento blok byl méně pravicový než Gachal, protože v sobě zahrnoval i bývalé Labouristy. Může být klasifikován jako středopracovní. Nejdůležitějším pojátkem Likudu bylo udržení územních zisků z Šestidenní války. Likud oficiálně bojoval za „společenský řád založený na svobodě a spravedlnosti; omezení chudoby a nedostatku; rozvoj ekonomiky, který zajistí dobrou životní úroveň pro všechny; zlepšení životního prostředí a kvality života.“⁵⁰ Dalším zmíněným cílem byla „společná práce na územní integritě Erec Jisrael.“⁵¹ Ve volbách roku 1973 se stal Likud 2.nejsilnější stranou v Knessetu, když získal 39 křesel. Labouristické seskupení sice vyhrálo, ale rozdíl činil jen asi 10%. Ani Begin, ani Golda Meirová, která se po smrti Eškola v roce 1969 stala vůdkyní Strany práce, neuznávali Palestince jako národ. Nyní bych se rád dostal k faktorům, které předznamenaly vítězství Likudu ve volbách v roce 1977. Jomkippurská válka byla veřejností vnímána jako selhání Labouristů. Ti tak přišli o část voličů. Rabin ve vnitrostranickém boji těsně porazil Perese a stal se vůdcem strany. Pro veřejnost to představovalo další důkaz vnitřního rozdělení Strany práce. Ačkoli Rabin usiloval o větší otevřenost strany, v očích veřejností zůstávala Strana práce zkorumpovaná, uzavřená, plná korupce, zkrátka stará strana s jiným vedením.⁵² Na řadě ministerstev se ukazovaly neduhy a nekompetentnost vedení- např. problémy s výběrem daní, podezřelé státní zakázky aj. Po jomkippurské válce dosahovala inflace až 40% ročně a až 1/3 HDP šla na výdaje na obranu. Mezi lety 1972 a 1974 měl Izrael 4x větší výdaje na obranu než celé NATO.⁵³ Naopak výdaje na sociální zabezpečení klesly o 1/3. Došlo k ochlazení vztahů s USA, kde vyhrál Carter. Finanční skandály zasáhly i Likud, ale veřejnost byla nejvíce vnímavá k Labouristického Seskupení. Volby v květnu 1977 vyhrál Likud, když získal 43

---

⁴⁹ Exčlenové Rafi i Mapaj.

⁵⁰ Shindler (2002), s. 72

⁵¹ Shindler (2002), s. 72

⁵² Rabinovi nepomohl ani finanční skandál s tajným kontem jeho ženy v USA. Rabin nakonec přiznal, že konto bylo i jeho a odstoupil. Aféra s Rabinovým kontem byla vnímána jako příznačná pro tuto dobu.

⁵³ Shindler (2002), s. 82

křesel. Obdržel tak 35,4% hlasů voličů.⁵⁴ Krátce po volbách se s Cherutem sloučila Šaronova strana Šlomcion, která získala 2 mandáty. Součástí vládní koalice se staly ještě Národní náboženská strana (12 mandátů, dále jen NRP), Agudat Jisra'el (4 křesla) a Moše Dajan. Ten opustil Mapaj, protože v ní převládlo přesvědčení o nutnosti územních kompromisů. Dajan se stal ministrem zahraničí a Ariel Šaron ministrem zemědělství. Begin také nově zřídil funkci informačního poradce, do níž byl jmenován Šmuel Katz, bývalý příslušník Irgunu.⁵⁵ Začleněním Dajana do nacionalistického tábora došlo k posunu politického spektra doprava.

V listopadu 1977 přiletěl na návštěvu Izraele egyptský prezident Sadat. „O několik týdnů později navštívil... Begin na oplátku Egypt.“⁵⁶ Díky tomu získával Begin image mírotvůrce a státníka. Begin vytvořil i vlastní plán na palestinskou autonomii, který sice dokázal „protlačit“ Knesetem, ovšem ani Palestincům, ani Sadatovi se nezamlouval. V září 1978 byla na základě předchozích trojstranných jednání podepsány tzv. Campdavidské dohody. 84 ze 120 členů Knesetu hlasovalo pro jejich ratifikaci. Proti hlasoval především Cherut a La'Am – ten byl zformován ze Státního seznamu (exčlenové Rafi), Svobodných centristů (exčlenové Cherutu) a Hnutí Země Izraelské. Kromě Campdavidských dohod dojednal na svých návštěvách v USA Begin také přechod k autonomii pro Západní břeh a Gazu. Carter však nedokázal donutit Begina zastavit osadnickou činnost. Mezitím rezignoval Dajan kvůli Beginově politice záměrného zdržování rozhovorů o autonomii. Begin jej nahradil Josefem Burgem, vůdcem NRP. Radikální pravice měla za to, že když Begin „zradil“ ohledně Sinaje, učiní v budoucnu totéž se Západním břehem a Gazou. A i kdyby ne, autonomie představovala ústupek, ze kterého se mohl v budoucnosti vyvinout palestinský stát. V březnu 1979 došlo k podpisu mírové smlouvy mezi Izraelem a Egyptem. Beginovou chybou bylo, že nedokázal udržet jednotu pravicové koalice, kterou 20 let budoval. Veřejnost sice uvítala Campdavidské dohody, ale byla nespokojena s vládní ekonomickou politikou.⁵⁷

---

⁵⁴ Shindler (2002), s. 107

⁵⁵ Gilbert, M. (2002) *Izrael: Dějiny*. BB Art, Praha, s. 470

⁵⁶ Čejka, M. (2005) *Izrael a Palestina: Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Centrum strategických studií, Brno, s. 149

⁵⁷ Byl uvolněn směnný kurs šekelu, ukončení omezení na transakce v cizí měně atd. Devalvace šekelu dosáhla až 40%. Oproti předpokladům byly nejvíce zasaženy pracující třída a nižší střední třída, vzkvétal černý trh. Kromě třídních rozdílů se zvětšovaly i rozdíly Aškenázové –

Izrael byl stále více závislý na amerických půjčkách. „6% obyvatelstva bylo pod hranicí chudoby a 15% na její hranici.“⁵⁸ Došlo k výměně ministrů financí, ale bez úspěchu. V roce 1980 až 1/3 obyvatelstva pracovala pro vládu, inflace dosáhla 180%. Ve volbách roku 1981 Likud získal 48 křesel, Labouristé jen o 1 méně. Likud vytvořil koalici s náboženskými a sefardskými stranami. Tato vládní koalice byla ještě pravicovější- Šaron se stal ministrem obrany, Šamir zahraničí.

Roku 1981 došlo k ostřelování severu Izraele z jižního Libanonu, kde Izrael intervenoval již v roce 1978. Izrael následně bombardoval západní Bejrút, kde 100 civilistů zahynulo a dalších 500 bylo zraněno. Kromě OOP vadila Beginovi i přítomnost syrských raket v Libanonu. OOP následně obnovila masové raketové útoky na severní Izrael. USA donutily obě strany k přerušení palby, které trvalo od 24.7.1981 do 6.6.1982. Během příměří prováděly nejrůznější palestinské organizace teroristické útoky, a to i na mezinárodní scéně. Problém byl v tom, že OOP se pokoušela o první kontakty s Izraelci a za teroristické činy zodpovídaly jiné skupiny, např. organizace kolem Abú Nidala. Jako záminka k invazi do Libanonu „...nakonec posloužil atentát na izraelského velvyslance v Londýně Šlomo Argova...3.června 1982.“⁵⁹ Během války Begin nařídil i opatření, vedoucí v podstatě k útěku 100 000 Palestinců v jižním Libanonu dál od izraelských hranic.⁶⁰ Dne 5.6. byl vojenský plán schvalován. Na toto zasedání však nebyli pozváni ani šéf vojenské rozvědky, ani Mossadu. Šaron i Begin nesdělili kabinetu ani Knessetu, že se bude bojovat se Syřany. Operace Mír pro Galileu, jak byla invaze oficiálně nazvána, se dá rozdělit do 3 fází. 1.fáze- 6. – 13.6. boj se syrskými jednotkami i s OOP. Begin i Šaron veřejně deklarovali, že cílem celé operace je jen „vyčistit“ čtyřicetkilometrový úsek na sever od hranic Libanonu a Izraele. 2.fáze- 14.6. – 22.8.- spojení IDF s falangisty na předměstí Bejrútu. Falangisté nebyli ochotni postupovat proti oslabené a stahující se OOP. Šaron však od vlády neměl mandát ke vstupu do Bejrútu. Syřané se stáhli z Bejrútu. Během této fáze došlo ke zpochybnění věrohodnosti války a Beginově schopnosti vést válku. Od 1.7. byl Bejrút bombardován a ostřelován, v západní, muslimské části Bejrútu bylo na 15 000

Sefardi.

⁵⁸ Shindler (2002), s. 103

⁵⁹ Čejka (2005), s. 157

⁶⁰ Shindler (2002), s. 121

členů OOP a 0,5 mil. civilistů. Invaze do Libanonu již od samého počátku vzbudila odpor mírových organizací a aktivistů jako Mír teď, Komise proti válce v Libanonu, Amose Oze aj. 3.7. se v Tel Avivu na demonstraci Mír teď shromáždilo na 100 000 lidí. Válka nebyla populární ani mezi vojáky, Begin dostával od vojáků na frontě dopisy, aby rezignoval. Řada rezervistů se angažovala v mírových aktivitách. Někteří z nich projevili vůli jít raději do vězení než se účastnit tažení. Mírové demonstrace byly označovány za politicky motivované. Begin označil operaci za „svatou válku“. Begin s Šaronem nejenže nekomunikovali s médii, díky čemuž byla informovanost veřejnosti (i kabinetu samotného) o válce špatná, ale existovala dokonce i cenzura. Došlo k propuštění dvou zaměstnanců armádního rozhlasu, když se jejich komentáře příliš odchýlily od oficiální linie. „Někteří členové Cherutu v Knesetu vnímali tisk dokonce jako pátou kolonu.“⁶¹ Vůdce Národní náboženské strany Josef Burg obvinil Mír teď z povzbuzování teroristů.⁶²

Válka v Libanonu také naplno odhalila jeden z Beginových psychologických rysů, kterým bylo trauma z holocaustu. Mnoho svých oponentů přirovnal k nacistům. Britové byli nacisticko-britský nepřítel, SRN nástupcem Třetí říše. OOP rovněž přirovnal k nacistům. Cílem OOP podle Beginova bylo zničení jednoho národa, nikoli osvobození druhého. Cílem OOP bylo zničení židovského národa a proto šlo o nacisty. V květnu 1981 Begin „...řekl Knesetu, že Syřané zacházejí s křesťanským obyvatelstvem jako nacisté zacházeli s evropskými národy.“⁶³ Mnozí měli za to, že Begin tuto rétoriku užívá nejen aby obhájil válku, ale především proto, že nad ní ztratil kontrolu a zároveň ztratil kontakt s realitou. Beginova rétorika vyprovokovala některé holocaust přeživší Židy k hladovce u památníku Jad Vašem. Třetí srpnový týden se OOP začala stahovat po moři do Tunisu. 3.fáze- 23.8. – 28.9.- falangista Bašír Gemajl dosazen na prezidentský post. Gemajl následně odmítl spojenectví s Izraelem. Gemajl byl zavražděn Syřany. Ve dnech 16. – 18.9. došlo k masakrům v táborech Sabra a Šatíla. Izraelská armáda do nich umožnila přístup křesťanským falangistům s tím, že ti zde budou hledat teroristy a sklady zbraní. Namísto toho ovšem falangisté chtěli pomstít smrt svého vůdce a

---

⁶¹ Shindler (2002), s. 136

⁶² A to přesto, že jeho syn patřil k vůdcům tohoto hnutí.

⁶³ Shindler (2002), s. 151

zmasakrovali civilisty v obou utečeneckých táborech. Počet povražděných civilistů se různí – od cca. 470 až po 3500.⁶⁴ Příznačné bylo, že Šaron kabinet ani neinformoval o vpuštění falangistů do tábora. Co však vyvolalo odpor izraelské i světové veřejnosti byla skutečnost, že IDF nijak masakrům nebránila, ačkoli mohla. Další, pro Židy důležitou okolností bylo, že k masakrům došlo na židovský Nový rok, Roš Hašana. 24.9. se v Tel Avivu pod záštitou Mír teď sešlo na 400 000 demonstrantů. Byla to největší demonstrace v izraelských dějinách. Na této demonstraci se podílela i Strana práce. Židé v diaspoře, s výjimkou americké Ligy proti pomluvám, také požadovali Beginovu i Šaronovu demisi. 28.9. byl Begin nucen ustavit vyšetřovací komisi. Výsledkem byla tzv. Kahanova zpráva.⁶⁵ Na stranické úrovni došlo během války k určitým změnám. La 'am se sloučil s Cherutem, Telem a Techija se připojily k vládě. Techija a Národní náboženská strana, která patřila k velkým podporovatelům Šarona, požadovaly územní záběr až k řece Litání a zdůvodňovali to náboženskými argumenty.

Pro OOP sice válka znamenala vojenský debakl, ale na druhou stranu přitáhla pozornost světových médií k palestinské otázce. Na konci roku 1982 zemřela Beginovi žena. I proto se v září roku 1983 Begin rozhodl rezignovat. Současně s Beginovou demisí došlo k volbě nového vůdce Cherutu, kterým se stal Jicchak Šamir. Ten byl vybrán jako kompromisní kandidát. Ve funkci zůstal až do roku 1992 s výjimkou dvouleté rotace ve vládě národní jednoty v letech 1984 – 1988. Šamir měl podporu Liberálů i Cherutu. Jeho volba byla výrazem stranické snahy „odstavit“ Šarona i Leviho. Šamir představoval v některých ohledech Beginův protiklad, v jiných se mu podobal. Protikladem byl v tom, že neměl Beginovo charisma. Také si nepotrpěl na dramatická a vášnivá rétorická gesta jako Begin, který měl rád kontakt s davem. Chyběl mu Beginův patos a přehnaná prohlášení. Měl lepší cit pro politickou realitu než Begin. Podobný Beginovi byl ve svých ideologických kořenech. Měl za sebou také členství v Betaru a Irgunu, odkud posléze přešel do Stern gangu/Lechi. Z Lechi se stala Strana bojovníků, ovšem ta se po přibližně ročním působení rozpadla.

---

⁶⁴ Čejka (2005), s. 159

⁶⁵ V té byl náčelník generálního štábu Rafal Eitan kritizován za zanedbání povinností, Begin za nedostatek angažovanosti a Šamir za ignorování zpráv od vojenské rozvědky. Šaron měl rezignovat či jej měl Begin odvolat. Šaron byl nakonec skutečně z postu ministra obrany odvolán, ale zůstal dál ve vládě jako ministr bez portfeje.

V 50. letech se stal členem Mossadu a stál za kampaní dopisových bomb německým vědcům, pracujícím pro Násira. Po šestidenní válce zesílilo židovské národní hnutí v SSSR a Šamir se angažoval v přijímání Židů ze SSSR v Izraeli. Šamir „...náležel ideologicky i emocionálně k radikální pravici, ale jeho smysl pro pragmatismus mu řekl, že moc leží v pravicovém středu- s Beginem a starou gardou Irgunu.“⁶⁶ V roce 1970 byl přijat do Chérotu, kde se stal stranickým šéfem pro přistěhovalce. Pro Šamira byl Chérot jedinou stranou, která neopustila ideu Izraele od Eufratu k Nilu. Jeho vstupu napomohlo i dobytí Západního břehu v šestidenní válce a Beginova účast na vládě. V roce 1973 byl zvolen do Knesetu. V roce 1977 se stal mluvčím Knesetu. Byl proti Campdavidským dohodám a navrácení Sinaje Egyptu. Nejdůležitější silou, která spojovala Likud, radikální pravici, náboženské maximalisty a odštěpence z Labouristické strany, byla snaha vypudit elitu Labouristů. Tato nesourodá směs držela pohromadě osobou Menachema Begina. Toto pouto se uvolnilo, když Begina vystřídal Šamir. O silné fragmentaci celé politické scény svědčí to, že po volbách v roce 1984 bylo v Knesetu jen malých (maximálně 4 křesla) stran 13.

Na izraelské politické scéně v letech, kdy byl premiérem Šamir se objevují v zásadě tři důležitá témata. Prvním bylo odhalení a soudní proces se členy teroristické organizace Židovské podzemí. Druhým tématem byl dialog s Palestinci, resp. Intifáda. Posledním pak válka v Zálivu. První téma bude zařazeno do jiné kapitoly této práce. Život v Izraeli byl po invazi do Libanonu opět poznamenán velkou nezaměstnaností a vysokou inflací, protože válka představovala pro Izrael obrovské náklady. Přesto 3 týdny před volbami věnovalo ministerstvo financí 0,5 mld. šekelů na osadnickou činnost. Volby v roce 1984 byly poznamenány značnou polarizací společnosti a fragmentací politické scény. Labouristické Seskupení získalo 47 křesel, tedy o 6 více než Likud, ale právě kvůli rozdrobenosti parlamentu se Peresovi nepodařilo zajistit vládní většinu. Nakonec byla uzavřena dohoda mezi Likudem a Seskupení o vytvoření vlády národní jednoty, kdy post premiéra měl první dva roky zastávat Peres a poté Šamir. Likud nepovažoval OOP za legitimního partnera pro budoucí vyjednávání, nepovažoval za možné, že by se část OOP vydala výlučně politickou cestou. Přesto Šamir prostřednictvím spolupracovníků tajně

---

⁶⁶ Shindler (2002), s. 186

participoval na jednáních s OOP. Podobně tajně probíhala jednání mezi OOP a Peresem. Jako zprostředkovatelská země zafungovalo Rumunsko, které jako jediná země komunistického bloku udržovala diplomatické styky s Izraelem po šestidenní válce. Peres byl jako premiér populární- stáhl armádu z Libanonu a podařilo se mu snížit obrovskou inflaci. Šamir hrál díky rotaci druhořadou roli. V únoru 1985 podepsali Arafat s králem Husajnem dohodu o vzniku palestinsko-jordánské konfederace a společném postupu „území za mír.“⁶⁷ Následně se měla konat konference pod záštitou OSN, kde by OOP vystupovala jako legitimní zástupce palestinského národa. Vyhlídky na mírová jednání se nelíbily palestinským radikálním organizacím. Proto v roce 1985 bylo zabito či zraněno 538 Izraelců a došlo k 73 mezinárodním incidentům, přičemž jen 20% těchto akcí spáchali formální členové OOP.⁶⁸ Přesto byl za hlavního viníka považován Jásir Arafat, který byl obviňován z podpory terorismu nebo přinejlepším z toho, že mu nebrání. Arafat schválil únos lodi Achille Lauro a setkal se s Georgem Habášem. Likud byl tradičně vnímán jako strana kladoucí velký důraz na bezpečnost a proto mu palestinský terorismus získával politické body, a to i u Židů v diaspoře, zejména pak v USA.

Zde jako velvyslanec působil Moše Arens, který spolu s vyslancem Izraele u OSN Benjaminem Netanjahuem pracovali na příznivém image Izraele.⁶⁹ Arens a Netanjahu odmítali antiintelektuální kulturu a myšlení, které v Likudu panovalo a snažili se projevovat jako jeho modernizátoři. Pomalý postup OOP směrem k politickému přístupu ohrožoval Likud. Kdyby se totiž ukázalo, že Palestinci nepředstavují bezpečnostní riziko, nebyl by důvod držet okupovaná území. Existence mentality obléhání umožnilo Likudu zaujmout stanovisko, že jakékoli jednání s Palestinci je nepatriotické. Netanjahu umně vystupoval v amerických médiích, aby vytvořil jakousi protiváhu stále sofistikovanější palestinské propagandě. Za připomenutí stojí, že Ministerstvo informací bylo v Izraeli ustaveno již v době, kdy byla premiérkou Golda Meirová. Netanjahu dokázal využívat toho, co se v hebrejštině nazývá hasbara. V podstatě jde o určitou formu propagandy. S její pomocí byla některá složitá a

---

⁶⁷ Hlavou konfederace měl být Husajn a hlavním městem palestinské části Východního Jeruzaléma.

⁶⁸ Shindler (2002), s. 212 - 213

⁶⁹ Byly vytvářeny i kontakty s některými americkými neokonzervativci- např. Danielem Moynihanem či Jeane Kirkpatrickovou.

kontroverzní témata (např. osadnictví na okupovaných územích) předkládána doma v Izraeli i Židům v diaspoře. Netanjahu kritizoval Peres i Rabina. Vzdát se Západního břehu by podle něj znamenalo politickou sebevraždu. Odmítl i Rabinem provedenou výměnu 3 izraelských vojáků za propuštění 1150 arabských vězňů. Netanjahu „v článku ve Wall Street Journal označil Jordánsko za „východní Palestinu.“⁷⁰ Židovské vedení neustále operovalo s plánem na autonomii pro Palestince na Západním břehu na základě Campdavidských dohod s tím, že 60% populace Jordánska byli Palestinci. Proto podle vlády nebyl důvod pro „další“ palestinský stát. V únoru 1986 jordánský král Husajn anuloval dohodu s Arafatem z předchozího roku. V říjnu 1986 nastoupil na premiérský post Šamir. Vysvětlení, že „Jordánsko je Palestina“ pomohlo marginalizovat plán autonomie a efektivně delegitimizovat Palestince jako partnery k jednání. Hasbara byla využívána stále častěji, pomáhala mobilizovat Židy v diaspoře i doma, projevy nezávislého myšlení byly umlčovány.⁷¹ Pokračovala osadnická činnost s tím, že každá nová osada „upevní“ izraelskou suverenitu na okupovaných územích. Likud pokračoval ve snaze demonizovat OOP jako výlučně teroristickou organizaci. V roce 1987 začal Fatah spolupracovat s Islámským džihádem a OOP tak pokračovala v dvoukolejné cestě. V USA především díky Netanjahuovi OOP vnímána jako zodpovědná za všechny teroristické útoky, podobně často nazírána i v samotném Izraeli. Netanjahu, Arens i Šamir označili ještě před zahájením vyšetřování OOP za pachatele útoku na letadlo nad skotským Lockerbie. Vnímání OOP jako čistě teroristické organizace došlo tak daleko, že „samotná představa, že by mohl existovat někdo uvnitř OOP, s kým by se dalo jednat, byla považována za subverzivní.“⁷² Likud odmítal právo Židů v diaspoře jakkoli se kriticky vyjadřovat k oficiální bezpečnostní politice. „Kritika (izraelských) vládních politik byla často často transformována do obvinění z „kritiky Izraele“, „antisemitismu“ a „židovské sebestenávisti.“⁷³

V prosinci 1987 vypukla Intifáda, nejdříve v Gaze a poté i na Západním břehu. V červenci 1988 se jordánský král vzdal politické odpovědnosti za

---

⁷⁰ Shindler (2002), s. 222

⁷¹ Například deník Jerusalem Post si dlouho udržoval kritický pohled na Izrael, diasporu i Bílý dům, ovšem posléze byl koupen Likudu nakloněnou skupinou Hollinger Corporation.

⁷² Shindler (2002), s. 230

⁷³ Shindler (2002), s. 232

Západní břeh, čímž dal Izraeli „...možnost k... přímému jednání s OOP.“⁷⁴ V listopadu 1988 se v Izraeli konaly další volby do Knesetu. Nejlépe z nich vyšel Likud, který získal 40 křesel, Labouristé pak o 1 křeslo méně. Překvapivým se ukázalo i výrazné posílení pozic náboženských stran jako Agudat Jisrael, Degel Ha 'Tora či Šas. Tyto menší strany spolu s Labouristy a Likudem vytvořily vládu národní jednoty, do jejího čela se postavil Jicchak Šamir. Ve stejném měsíci téhož roku proběhlo v Alžíru vyhlášení palestinské nezávislosti. Díky Intifádě již OOP nebyla mezinárodně zobrazována jako výlučně teroristická organizace, naopak Izrael byl charakterizován jako okupant utiskující občanské povstání. V prosinci 1988 v Ženevě Arafat nepřímo uznal právo na existenci Izraele a odmítl všechny formy terorismu včetně státního.⁷⁵ Tím byly de facto splněny podmínky USA k zahájení dialogu s OOP. Likudu se nelíbilo sblížení USA a OOP, protože hrozilo zvýšení tlaku na Izrael ze strany Američanů. V OOP nepanovala jednota ohledně přístupu k USA- někteří chtěli mezinárodní konferenci, jiní očekávali, že USA donutí Izrael ke stažení z okupovaných území. Likud s stále snažil poukázat na to, že se OOP nezbavilo terorismu. Americké židovstvo zůstávalo rozštěpené, dokonce i „přátelé Izraele“ v Kongresu byli proti politice „Železné pěsti“, namířené Šamirem a Rabinem proti probíhající Intifádě. „V Likudu byly stížnosti Židů z diaspory vnímány přinejlepším jako bezvýznamné, v nejhorším případě pak jako iritace.“⁷⁶ Vznikla kampaň s cílem zdiskreditovat dialog USA – OOP. Do této kampaně se na izraelské straně zapojilo ministerstvo zahraničí a americká Liga proti pomluvám. Stejný cíl měli radikálové z Lidové fronty za osvobození Palestiny, Demokratické fronty za osvobození Palestiny aj. Arafát nebyl s to kontrolovat činnost těchto odštěpeneckých organizací. Fatah sice přestal s přeshraničními útoky, ale Intifáda pokračovala i v roce 1989. V květnu 1990 se Abul Abbás, vysoký představitel OOP, účastnil ostřelování výletní pláže poblíž Tel Avivu. To vedlo k přerušení dialogu OOP – USA.

V roce 1988 nahradil v Bílém Domě Ronalda Reagana George Bush sr. Jicchak Šamir představil svůj plán mírového procesu. Ten měl být „...založen na Campdavidských dohodách a rezolucích OSN č. 242 a 338, nebude žádná

---

⁷⁴ Shindler (2002), s. 237

⁷⁵ Terorismu se Arafát oficiálně zřekl již v tzv. Káhirske deklaraci v roce 1985

⁷⁶ Shindler (2002), s. 244

účast OOP a nebude žádný palestinský stát.⁷⁷ Jednání o konečném statutu okupovaných území měla být po tříletém období prozatímního uspořádání. Měly být uspořádány volby na pozice palestinských vyjednávačů. S plánem souhlasili Labouristé i někteří členové Likudu- Arens(skutečný autor plánu), Meridor. Šaron a Lévi byli proti stejně jako osadníci. Proti byly také malé radikálně pravicové strany jako Comet, Moledet, Techija a NRP. Podle Palestinců představoval Šamirův plán trojitě ne. Ne palestinskému státu, ne jednání s OOP a ne mezinárodní konferenci. Arafát připustil možnost voleb, ale až po ukončení izraelské okupace. Bush sr. spolu se státním tajemníkem Jamesem Bakerem zaujali vůči Izraeli výrazně tvrdší postavení než Ronald Reagan. Bush požadoval stažení Izraele ze Západního břehu. Někteří američtí Židé uvítali Šamirův plán, protože věřili, že nahradí princip „území za mír.“ V září 1989 navrhl egyptský prezident Mubarak vlastní desetibodový plán mírového procesu, ale tento plán byl Šamirem zamítnut. To popudilo Rabina a Bakera, kteří Egyptany viděli jako možné zprostředkovatele. Baker prosazoval schůzku ministrů zahraničí USA, Izraele a Egypta. Baker Šamirovi poslal depeši, týkající se složení případné palestinské delegace, ale Šamir na ni ani neodpověděl. Netanjahu chtěl ukončit celý mírový proces, protože „... byl infiltrován OOP.“⁷⁸ Odmítnutí Mubarakova plánu bylo prvním krokem rozkladu vlády národní jednoty. Šamir Perese odvolal z funkce, čímž spustil hlasování o nedůvěře vládě. Šamir se tak stal prvním premiérem v historii Izraele odvolaným v důsledku vyjádření nedůvěry.

Po několika týdnech Šamir opět sestavil vládu spolu s Cometem, Techijnou a náboženskými stranami- např. Degel Ha 'Tora, Agudat Jisrael či Šas. Výsledkem byla „...nejpravivější koalice, která do té doby vládla Izraeli.“⁷⁹ Šaron se stal ministrem ubytování a David Lévi, který neuměl anglicky, ministrem zahraničí. Šamirův přístup k mírovému procesu byl založen na Camdavidských dohodách a jeho plánu z května 1989. Šamir byl proti mezinárodní konferenci. OOP chtěla nyní vyjednávat přímo s Izraelci, bez prostředníků, také bez konference. Peres obvinil Šamira z toho, že může za to, že Izrael musí jednat s OOP, neboť Šamir zastavil jednání s Jordánci. Izrael

---

⁷⁷ Shindler (2002), s. 250 - 251

⁷⁸ Shindler (2002), s. 259

⁷⁹ Shindler (2002), s. 261

požádal USA o půjčku 10 miliard dolarů, aby byl schopen zaplatit příjem ruských emigrantů. Těch bylo v roce 1990 na 185 000.⁸⁰ Baker byl proti, neboť se bál zneužití peněz na stavbu nových osad na okupovaných územích. Podle amerických údajů šly 4% ruských emigrantů na okupovaná území. Baker totiž považoval podobně jako Jimmy Carter osady za největší překážku míru. Během války v Zálivu byla spojencem Izraele v rámci protiirácké koalice dokonce i Sýrie. Izrael zůstal na přání USA pasivní, což vedlo k částečnému sblížení Bushe a Šamira. Šamir doufal, že dojde k izolaci a marginalizaci OOP, protože Arafat si několik měsíců před iráckou invazí do Kuvajtu vybral Saddáma Husajna za svého ochránce.⁸¹ Arafat proti sobě poštvál dokonce i izraelské mírové aktivisty, protože Husajnovi vyjadřoval podporu. Radikální pravice využila invaze k útoku proti obhájčům územního kompromisu. Také zaútočila na jordánského krále Husajna, který si nechtěl znepřátelit svého iráckého souseda. Geula Cohenová z Techije opakovaně nárokovala Východní břeh Jordánu. Rehavam Ze'evi (vůdce Moledetu), který obhajoval „transfer“ Palestinců z okupovaných území, navrhl, aby při případné irácké invazi byli Palestinci použiti jako živé štíry. V únoru 1991 vstoupil Moledet do koalice, čímž posílil radikální pravici v kabinetu.

Baker byl v roce 1991 prakticky každý měsíc v Izraeli, aby Izraelce a Palestince přivedl k jednacímu stolu. Výsledkem bylo, že na podzim 1991 souhlasil Šamir s Bakerovým návrhem na uspořádání blízkovýchodní konference v rámci rezolucí 242 a 338. Na konci roku 1991 byla v Madridu uspořádána konference. Zde probíhala bilaterální jednání Izraele se Sýrií, Libanonem a jordánsko-palestinskou delegací. Multilaterální jednání probíhala o vodních zdrojích, životním prostředí a kontrole zbrojení. Palestinci byli zastoupeni i neoficiálními členy OOP. „Radikální pravice cítila, že Madridská konference nebyla nic než kapitulace nátlaku Američanů.“⁸² Šaron vyzval Šamira, Arense i Léviho k rezignaci. Dohromady 61 členů Knesetu se postavilo za to, aby Golanské výšiny zůstaly pod suverenitou Izraele. Jordánský ministr zahraničí sdělil Šamirovi, že může mít mír nebo území, nikoli však obojí najednou. Reakcí kabinetu bylo, že došlo k vyčlenění více peněz na stavbu

---

⁸⁰ Shindler (2002), s. 264

⁸¹ Arafat proti sobě poštvál dokonce i izraelské mírové aktivisty, protože Husajnovi vyjadřoval podporu.

⁸² Shindler (2002), s. 270

nových osad. Šamir věřil, že po válce v Zálivu má lepší postavení k vyjednávání. Na Madridské konferenci bylo dohodnuto 80% procent z toho, co v roce 1994 vyústilo v podpis mírové dohody mezi Jordánskem a Izraelem. Během několika týdnů madridské konference se začala izraelská vládní koalice rozpadat.⁸³

Šamir navrhl nové volby na červen 1992. Šamir byl veřejností vnímán jako rigidní a unavený aparátčík. Změnil se i Izrael, doba ideologií byla pryč a voliče zajímaly praktické problémy jako např. ekonomika. 70% občanů si přálo zmrazení osadnického programu, který polykal obrovské sumy. Státní kontrola ukázalo, že Šaronovo ministerstvo ubytování během dvou let promrhalo 2 miliardy dolarů, navíc kontrola prokázala korupci. Ta byla prokázána i na ministerstvu zemědělství. Baker v květnu 1992 sdělil vůdcům amerického Židovstva, že Izrael nedostane půjčku 10 miliard dolarů, neboť výstavba osad stále pokračuje.⁸⁴ Izrael se také potýkal s velkou nezaměstnaností, více než 1/3 nových imigrantů nemohla najít práci. Přistěhovalci z bývalého SSSR byli většinou sekulární a proto se jim nelíbil vliv malých náboženských stran. Došlo navíc k velkému štěpení na pravici, kdy vznikaly frakce frakcí a odštěpence odštěpenců, stejně tomu bylo u malých náboženských stran. Důvodem byla snaha zajistit si křesla v Knesetu. Strana práce omladila kandidátky a do čela si zvolila Rabina. NRP podporovala Likud. Zvolení Rabina do čela Labouristů nepotěšilo Likud, který doufal ve znovuzvolení Perese, tedy symbolu předcházejících volebních neúspěchů Seskupení. Volby provázely PR kampaně- Rabin měl být alkoholikem a Šamir pro změnu trpět Parkinsonovou chorobou. Likud získal jen 32 křesel, jeho další křesla přešla Straně práce a Cometu. Strana práce a Merez⁸⁵ získaly křesla Likudu a Techije, která neuspěla vůbec. Merez, Strana práce a arabské strany získaly 61 křesel. Netanjahu nahradil Šamira jako vůdce Likudu. Pokusil se změkčit image strany, aby se stala přijatelnější pro centristické voliče a snažil se distancovat od minulosti a snahy aplikovat ideologii na problémy současnosti. Tyto jeho snahy skončily dohodou z Oslo z roku 1993, kterou uzavřel Rabin s Arafatem. Netanjahu se poté vrátil

---

⁸³ Comet ji opustil protože Ústřední komise Likudu odmítla přímou volbu premiéra. Moledet a Techija v lednu 1992 také, protože izraelská delegace ve Washingtonu přijala dokument, který implikoval palestinskou samosprávu.

⁸⁴ Baker tak využil půjčky k tomu, aby napomohl Šamirově volební prohře.

⁸⁵ blok tří stran mírového tábora- Mapam, Rac a Šinuji

k radikálně- populistické rétorice, když Perese označil za Chamberlaina a Oslo za Mnichov. Netanjahu sehrál důležitou roli při povzbuzení radikální pravice proti dohodám. Po vraždě Rabina byl mnohými obviňován, že umožnil vytvoření násilné atmosféry.

4. IZRAELSKÁ PARLAMENTNÍ RADIKÁLNÍ PRAVICE

V LETECH 1979 - 1992

V této kapitole se zaměřuji na izraelské radikální strany, které se pohybovaly v parlamentním rámci Státu Izrael. Vybral jsem tři strany, které jsem považoval za podstatné. V textu jsem se snažil zachytit jak ty vlastnosti, které jsou těmto třem stranám společné, tak i ty, kterými se od sebe navzájem odlišují. U každé z nich jsem se pokusil alespoň stručně popsat jejich historický vývoj, témata, která jsou pro ně důležitá, resp. ideologii, načrtnout jejich vedení a také uvést jejich vládní angažmá. Každá z těchto stran se totiž v různé míře propracovala na vládní posty.

4.1 TECHIJA (OBRODA/OBNOVA)

Techija byla malá radikálně pravicová strana, která v Knesetu i ve vládě působila od přelomu 70. a 80. let do počátku 90. let. Malá je relativní pojem, neboť po volbách z roku 1984 šlo o třetí největší stranu po Likudu a Straně práce. Mezi její hlavní rysy patří teritoriální maximalismus a s ním související odpor proti mírovým dohodám. Rovněž se pokusila o fúzi sekulárních a religiozních prvků v izraelské společnosti. Stejně jako další dvě menší parlamentní strany, kterými se ve své práci zabývám, byla pro „transfer“ Arabů z území Izraele. Jejím největším úspěchem bylo prosazení jednoho ze Základních zákonů.⁸⁶ Strana také byla částečně napojena na osadnické hnutí Guš Emunim.

Oficiálním názvem bylo Hnutí obrody/obnovy - úmluva podporovatelů Země Izraelské. Jméno odpovídalo hlavnímu poselství, které chtělo vedení strany předat Izraelcům. A totiž, že je třeba, aby se vrátil autentický starý sionismus, vizionářský, s duchem pionýrství a sebeobětování. Strana byla oficiálně založena 8. října 1979 v Jeruzalémě. Autorem názvu byl Hanan Porat, který tak chtěl původně pojmenovat náboženské hnutí, které mělo být

---

⁸⁶ Tzv. Základní zákony nahrazují v Izraeli psanou ústavu. Psaná ústava nebyla a není přijatelná pro některé náboženské strany, resp. jejich voliče. Pro tuto skupinu jedinou psanou závaznou autoritu představuje Tóra. První Základní zákon byl Knesetem přijat v roce 1958. Dosud bylo přijato 11 Základních zákonů. Zákony jsou pojmenovány podle problematiky, kterou upravují - např. Základní zákon „Kneset“, Základní zákon „Armáda“ či Základní zákon „Moc soudní“.

alternativou Národní náboženské straně.⁸⁷ Dalšími významnými činovníky byli Geula Cohenová a Israel Eldad, oba bývalí členové Lechi a dále Juval Ne'eman, Moše Šamir a Eljakim Haetsni. Na zakládajícím sjezdu v Jeruzalémě vydala Techija své prohlášení. V něm byla vláda viněna ze zrady svého hlavního úkolu, pokračování slavného sionistického tažení. V roce 1979 opustili Moše Šamir a Geula Cohenová Likud a vytvořili frakci Techije v parlamentu. Oba poslanci jednali provokativně, protože takové chování jim zaručovalo publicitu. Neustále napadali vládu za vyklízení Sinaje. Naděje strany na zastavení vyklízení Sinaje byly zmařeny ve volbách roku 1981.

Techija v těchto volbách získala jen tři parlamentní křesla – pro Juvala Ne'emana, Geulu Cohenovou a Hanana Porata. Beginův Likud získal dostatečný počet křesel, aby se obešel bez podpory tří členů Techije. Následně všichni tři členové Techije dočasně opustili Knesset, aby se podíleli na ilegálním boji proti stahování ze Sinaje. Radikalismus a oddanost velké Erec Jisrael nezbavil Techiji realismu a pragmatismu. V létě 1982 rozhodli vůdci Techije o vstupu strany do vládní koalice Likudu. Hlavním důvodem tohoto kroku bylo to, že Juval Ne'eman a další členové Techije podporovali masivní operace v Libanonu. Ty viděli jako způsob jak zbavit OOP její síly na severu a tím zničit i ducha OOP na Západním břehu.⁸⁸ Ochota Techije vstoupit do vlády byla dána i dalšími faktory.

Prvním z nich byla změna ve složení vlády. Moše Dajan a Ezer Weizman byli nahrazeni Moše Arensem a Jicchakem Šamirem. Druhým faktorem bylo to, že Ne'emanovi byl nabídnut post ministra pro vědu a energetiku. Zároveň se stal hlavou vládní osadnické komise. Ve volbách roku 1984 získala Techija 5 křesel a stala se tak třetí nejsilnější stranou v Izraeli.⁸⁹ Techija se odmítla připojit k vládě národní jednoty vzešlé z povolebních jednání mezi Likudem a labouristickým Seskupením.

Část vůdčích osobností strany je spjata s Guš Emunim. Mezi takové patří Eliezer Waldmann, Geršon Šafat, Benny Kacover či Eljakim Haetsni. Přesto existují patrné rozdíly mezi oběma uskupeními. Zaprvé, představitelé Guše jsou

---

⁸⁷ Sprinzak (1991), s. 78

⁸⁸ Sprinzak (1991), s. 80

⁸⁹ Sprinzak (1991), s. 167

ve své většině mladší než vůdcové Techije. Druhý rozdíl spočívá v tom, že členové Guše jsou osadníky „na plný úvazek“, tj. že jsou svým osadnickým životem zabráni 24 hodin denně. Oproti tomu Techija představuje normální politickou stranu. S výjimkou zvolených členů Knessetu a několika úředníků jsou její příznivci běžnými občany, kteří mají vedle politiky řadu jiných zájmů. O co tedy Techija usilovala? Podle Mendela měla strana jediný cíl a tím „...bylo postavit se z radikálně nacionalistických pozic proti jakémukoli mírovému vyjednávání s Araby a odhalit „zrádnou podstatu“ Beginovy vlády.“⁹⁰

Původním záměrem Techije bylo stát se jakýmsi mostem, spojnící mezi religiózními a sekulárními Židy. Techija své příznivce čerpala ze čtyř různých zdrojů. Prvním bylo Hnutí Země izraelské. O tomto hnutí se podrobněji zmiňuji na jiném místě své práce. Druhým zdrojem byl tzv. Okruh Ein Vered. Ten tvořili bývalí levicoví osadníci, členové kibuců a mošavů, kteří se snažili podporovat i členy Guš Emunim. Členové Ein Vered byli většinou příslušníci starších generací. Třetím zdrojem byl Comet a jeho příznivci. Posledním, zdrojem byli „Veteráni podzemí.“ To byli bývalí členové Lechi a Irgunu, z nichž někteří byli bývalými aktivisty Likudu, který je však zklamal. Mezi nejviditelnější členy této skupiny, a Techije vůbec, patřila Geula Cohenová. Techije svým působením chtěla odstartovat novou sionistickou revoluci, ale ukázalo se, že si stanovila příliš ambiciózní plán.

Prvním, kdo toto pochopil, byl Hanan Porat, jeden z nejvýznamnějších vůdců Guš Emunim. Přitom to byl on, kdo v roce 1979 nadšeně vyzýval členy Guše, aby Techiju podporovali. Do roku 1983 Porat pochopil, že se Techiji nepodaří nepodaří „...překlenout kulturní rozdíl mezi sekulárními a religiózními Izraelci...“⁹¹ Zklamání vedlo Porata vedlo k tomu, že roku 1983 rezignoval na svůj post v Knessetu a vrátil se do svého kibucu. Většina ostatních členů Guše však v Techiji zůstala a dál reprezentovala zájmy hnutí ve straně. V roce 1986 se v Kirjat Arbě konalo všeobecné shromáždění Techije. Na něm Ne'eman navrhl, aby jakékoli mírové uspořádání s Palestinci mj. zahrnovalo i přemístění palestinských uprchlíků, žijících v táborech na Západním břehu a v Gaze, do arabského světa. Sprinzak říká, že existuje rozdíl mezi koncepcí transferu Arabů

⁹⁰ Mendel, M. (2000) *Náboženství v boji o Palestinu: Judaismus, islám a křesťanství jako ideologie etnického konfliktu*. Atlantis, Brno, s. 88

⁹¹ Sprinzak (1991), s. 167

Moledetu a Techije. Ten tkví v tom, že Moledet by chtěl odsunout všechny Arabů, zatímco Techija jen ty, žijící v uprchlických táborech.

Ve volbách roku 1988 získala Techija již jen tři křesla.⁹² I přesto se stala vládní stranou. Sprinzak vysvětluje Ne'emanův úspěch v Techiji dvěma faktory. Zaprvé to byla jeho osobní prestiž jakožto vědce a vojenského стратега. A zadruhé to byl nezájem o politickou moc a prestiž s ní spojenou. Jako jeho pravý opak je uvedena druhá nejvýznamnější osobnost v řadách Techije, Geula Cohenová. Ta vyžadovala stálý zájem médií a usilovala být v centru pozornosti. Ne'eman nebyl inspirujícím politickým vůdcem, ale „...pouze osoba jako on mohla držet stranu pohromadě.“⁹³ Sprinzak uvádí, že Ne'eman vydal každý šekel, který mohl, na osadnictví v Judeji a Samaří. Dále velice silně podporoval válku v Libanonu.

Ne'eman rezignoval na svůj post v Knessetu na začátku roku 1990, rok po znovuzvolení. Odmítal fungovat jako neefektivní opozice vůči vládě národní jednoty labouristů a Likudu. Na jeho místo v Knessetu nastoupil Eljakim Haetsni. O tři měsíce později byl Ne'eman opět jmenován ministrem pro vědu a energii v nové koaliční vládě soustředěné kolem Likudu pod vedením Jicchaka Šamira.

Významnou představitelkou Techije byla Geula Cohenová. Z té se po Šestidenní válce stal jeden z nejaktivnějších propagátorů nového územního maximalismu. V roce 1969 se stala poslankyní za Cherut. Sprinzak ji označuje za jednoho z nejschopnějších komunikátorů a ducha či duši Techije.⁹⁴ Rovněž ji řadí k jedněm z nejoddanějších podporovatelům Guš Emunim v Knessetu. Největším úspěchem Cohenové, resp. Techije, bylo schválení jí navrženého Základního zákona v roce 1980. Podle schváleného zákona byl Jeruzalém označen za „...historické a nedělitelné hlavní město Izraele.“⁹⁵ V roce 1990 se Cohenová stala členkou izraelské vlády, přičemž zastávala post náměstka ministra na ministerstvu vedeném Juvaem Ne'emanem.

Při irácké invazi do Kuvajtu Geula Cohenová opakovaně nárokovala Východní břeh Jordánu. Během bombardování iráckými scudy požadovala

---

⁹² Čejka (2005), s. 277

⁹³ Sprinzak (1991), s. 195

⁹⁴ Sprinzak (1991), s. 196

⁹⁵ Mendel (2000), s. 89

Techija spolu se zástupci dalších pravicových stran opětování palby. Techija v lednu 1992 opustila vládní koalici, tentokrát na protest proti mírovým jednáním vzešlým z madridské konference. V následujících volbách nedokázala Techija překročit 1,5 % klauzuli potřebnou pro získání alespoň jednoho mandátu a následně se rozpadla. Je pravděpodobné, že značná část elektorátu Techije přešla k Cometu.

4.2 COMET(KŘÍŽOVATKA)

Strana se stavěla proti teritoriálním ústupkům a proti zproštění povinné vojenské služby u (ultra)ortodoxních studentů. Žádala reformu vzdělávacího systému a tvrdý postup vůči intifádě, resp. jejím účastníkům. A ačkoli ve volbách roku 1992 získala 8 křesel v Knesetu, šlo v zásadě o stranu jednoho muže. Comet je asi nejsekulárnější stranou z mnou popisované trojice malých parlamentních stran. Comet byl v letech 1990 – 1991 vládní stranou.

Vůdčí postavou strany byl Rafael „Rafal“ Eitan. Strana vznikla v roce 1983. O rok později Eitan stranu integroval do Techije. Ve volbách roku 1984 se Eitan po společné kandidatuře s Techijí stal jediným stranickým členem Knesetu. Nicméně jak píše Sprinzak, byl stále nespokojenější s religiózním a kvazireligiózním stylem ostatních vůdců Techije, zejména pak Geuly Cohenové. Napětí dosáhlo vrcholu v roce 1987, kdy se jak Eitan, tak Cohenová, pokusili umístit své příznivce na klíčové posty ve straně. Následně došlo ke krizi na všeobecném shromáždění strany. Do sporu zasáhl Juval Ne'eman a Eitan stranu opustil.⁹⁶ Eitan poté „znovuzaložil“ Comet. Ten byl podporován svými tradičními voliči. Těmi byli příslušníci tvrdého jádra pracujících, osadníci ze severu země a vojáci, kteří sloužili pod Eitanovým velením. Ve volbách roku 1988 získal Comet dvě křesla a Techija jen tři.

Pro Comet je zásadním tématem vzdělání. Eitan dokonce reformu vzdělávacího systému kladl nad bezpečnost a osadnictví. Bez dostatečně efektivního, progresivního a dynamického vzdělávacího systému nebude Izrael schopen dosáhnout bezpečnosti, rozvoje ekonomiky ani udržet stávající sociální výdobytky. Comet také pracoval s pojmem „nouzového ekonomického režimu“,

---

⁹⁶ Sprinzak (1991), s. 168

který vznikl ještě v době jeho spojení s Techijí. Techija tento pojem přestala používat roku 1988, ovšem Comet jej užíval i poté.

Specifické postavení zaujal Comet k problému intifády. Eitan „... věřil, že vojenská síla může vyřešit politické problémy...“⁹⁷ Jeho záměrem bylo učinit život ve vesnicích a městech, jejichž mladí se účastnili povstání, nesnesitelným. Prostředky k dosažení tohoto cíle měly být silniční uzavírky, zákazy vycházení a deportace účastníků povstání. Comet přišel se sloganem „mír za mír.“ To znamená, že pokud Arabové chtějí skutečný mír, měli by se vzdát užívání hrozeb a násilí a zároveň by se měli vzdát svých nároků. Izrael se naopak získaných území neměl vzdávat. Strana rovněž požadovala oddělení náboženství a státu.

Strana se v roce 1990 připojila k vládě Jicchaka Šamira a Eitan byl jmenován ministrem zemědělství. V prosinci 1991 strana opustila vládní koalici na protest proti Šamirově účasti na Madridské konferenci. Ve volbách roku 1992 získal Comet dokonce osm křesel v Knesetu. Nicméně straně se nepodařilo využít svůj potenciál. Důvodem bylo, že kromě Eitana byli všichni ostatní zvolení členové strany naprostí političtí začátečníci. Eitan byl navíc obviňován z tyranských návyků. Následně tři ze sedmi dalších zvolených stranu opustili a založili si vlastní stranu. Pravděpodobnějším důvodem odchodu bylo ovšem to, že jeden z těchto tří získal post ministra pro energii v Rabinově vládě výměnou za to, že bude hlasovat ve prospěch dohod z Oslo, což se skutečně stalo.

Nyní stručně o nejviditelnější postavě strany, Rafulu Eitanovi. Eitan byl bývalý výsadkář a náčelník generálního štábu. Eitan bojoval ve všech izraelsko-arabských válkách a to vždy na frontě a byl opakovaně zraněn. Oceňována je jeho odvaha a bojový duch.

Nevýhodami byly naopak špatné vzdělání a chování, které připomínalo jeho farmářské kořeny. Ani nepodařené vojenské dobrodružství v Libanonu se nijak negativně neprojevovalo na jeho popularitě. Ačkoli profesionálními politiky nikdy nebyl uznáván, jeho oblibě u veřejnosti to neuškodilo. Eitanův vztah k náboženství lze charakterizovat přinejlepším jako vlažný. Eitanovo nadšení

---

⁹⁷ Sprinzak (1991), s. 189

pro Guš Emunim bylo vždy omezeno na jejich konstruktivní osadnickou činnost, poselství Rava Kooka bylo pro něj bezvýznamné.⁹⁸

Eitan se odmítl přidat ke skupině všech poslanců Techije, kteří roku 1985 jeli podpořit ilegální osadníky Guše do arabské části Hebronu. Celé události dominoval odpor zúčastněných proti armádě, která měla místo vyklidit. Eitan prohlásil, že jej žádný izraelský voják nikdy neuvidí neuposlechnout vojenské rozkazy. Eitan také odmítl podpořit Zákon o návratu a zákaz prodeje vepřového masa. Další důvod nedůvěry vůči nábožensky orientovaným politikům se týká (ultra)ortodoxních studentů ješiv. Těm je totiž odpuštěna tříletá služba v armádě. Tato výjimka má kořeny ještě v dobách, kdy byl premiérem David Ben Gurion. Tehdy se ovšem tato výjimka týkala maximálně několika set studentů, zatímco dnes jich je desetitisíce. Zproštění služby (ultra)religiózních studentů je také jedním z důvodů propasti mezi sekulárními a religiózními Izraelci.

4.3 MOLEDET (VLAST)

Nejmenší, alespoň co se zisku poslaneckých křesel v Knessetu týče, je z trojice Techija, Comet a Moledet právě Moledet. Nosnou myšlenkou strany byl transfer Palestinců z Izraele do okolních arabských států. Propagátor této myšlenky a zakladatel strany, Rehavam Ze'evi, se opíral o bezpečnostní, nikoli náboženské argumenty.

Od vzniku strany až do mnou určeného konce časového vymezení stál v čele strany generál ve výslužbě Rehavam Ze'evi. Ze'evi býval legendárním bojovníkem Palmachu, ale během pozdější služby v armádě získal špatnou pověst. Na jeho jméno byla navázána řada korupčních skandálů a někteří z jeho přátel byli zatčeni jakožto členové organizovaného zločinu. V armádě si vybudoval pověst brutálního korupčníka, který svým nepřátelům vyhrožuje fyzickou silou.⁹⁹

Co se ideologie týče, nepřinesla strana Moledet nic nového. Ze'evi oživil myšlenku „transferu“, která byla v sionistických diskusích zmiňována již ve

---

⁹⁸ Sprinzak (1991), s. 205

⁹⁹ Sprinzak (1991), s. 173

30.letech. Podle něj byly Gaza i Západní břeh zásadní pro bezpečnost Izraele a jejich milion a půl nepřátelských Arabů představovalo smrtelné nebezpečí a proto museli být odvezeni pryč. Ze'evi byl vedle Kahaneho prvním, kdo myšlenku transferu přednesl veřejně. Podle Sprinzaka se Ze'eviho koncept lišil od Kahaneho vyhnání. Zatímco Ze'evi mluvil o oboustranně smluveném a humánně provedeném transferu, Kahane doporučoval silou vynucené, unilaterální vyhnání Arabů.

Když se Ze'evi dočkal pozitivního ohlasu, rozhodl se kandidovat do Knessetu. Na kandidátku své straničky přijal i dva exčleny Techije a Hnutí Země Izraelské, Cvi Šilou a Jaira Sprinzaka. Myšlenka transferu byla obsažena i v Šiloově knize *A Great Land for Great People*. O tom, že myšlenka transferu byla skutečně zásadní, svědčí i fakt, že Moledet si vybral písmeno T jako svůj volební symbol. V listopadu 1988 se konaly volby do Dvanáctého Knessetu. Za tři měsíce starou stranu kandidovali dva zástupci. Kromě Ze'eviho to byl penzionovaný profesor chemie Jair Sprinzak. Ve volbách do Třináctého Knessetu, konaných v červnu 1992, získal Moledet dokonce tři křesla.¹⁰⁰

Jak říká Čejka, „Moledet typologicky mezi náboženské strany zařadit nelze, ale jak v jeho vedení, tak i mezi jeho voliči je mnoho religiózních osadníků.“¹⁰¹ Za zmínku stojí i skutečnost, že značná část elektorátu Moledetu je tvořena bývalými voliči Kachu.

Sprinzak uvádí několik rysů, charakteristických pro parlamentní radikální pravici. Prvním z nich je hluboká idealizace období jišuvu, tedy období před vznikem Státu Izrael. Toto období je často viděno jako zlatý věk. Často krvavé konflikty mezi různými sionistickými školami jsou opomíjeny. Je obdivováno tehdejší kolektivní nadšení, které v soudobé izraelské politice chybí.

„Moderní Izrael čelí ... totálnímu kolapsu: v bezpečnostní a zahraniční politice, v ekonomice i společnosti, ve veřejné morálce, a v nacionálně-sionistickém závazku.“¹⁰² Účelem Techije mělo být zastavení této „degenerace“ a započít proces obnovy života židovského národa. Členové a příznivci strany považují sebe sama za následovníky sionistické tradice.

---

¹⁰⁰ Čejka (2005), s. 276

¹⁰¹ Čejka, M. (2003) *Judaismus, Politika a Stát Izrael*. Mezinárodní politologický ústav, Brno, s. 178

¹⁰² Sprinzak (1991), s. 178

Druhým rysem je otázka Státu Izrael a otázka demokracie. Sprinzak uvádí, že žádný z pravicově sekulárních ideologů nemá vlastní učení o roli státu ve veřejném životě či koncepci, která by se lišila od tradičních koncepcí labouristů, revizionistů či všeobecných sionistů. I přesto těmto záležitostem věnuje jistý prostor. Jako příklad jsou uvedeni Geula Cohenová a Israel Eldad, „... nejvíce neoreligiозní ideologové sekulární radikální pravice...“¹⁰³ Jejich ideální stát by měl být více „židovský“ než stávající Stát Izrael, přičemž by měl respektovat tradice a národně- náboženské symboly. V žádném případě by však nemělo jít o teokracii či stát založený na příkázáních Tóry.

Také chápání demokracie nejen u Techije, ale i Moledetu a Cometu, je specifické. Jejich představitelé se považují za demokraty. Jde jim o demokracii sionistickou, tj. základním je pro ně sionistický závazek vůči Erec Jisrael. Ačkoli Izrael nemá formální ústavu, podle představitelů těchto tří stran jím je územní integrita Erec Jisrael, kolektivní nároky na ní a její bezpečnost. A pokud by mělo dojít k volbě mezi demokracií a sionismem, měl by sionismus mít přednost. Pokud by se například dospělo k závěru, že izraelští Arabové představují smrtelné nebezpečí pro sionistickou demokracii, jejich vyloučení ze systému neznamená ztrátu demokratického charakteru systému. V roce 1984 představili činovníci Techije „nouzový ekonomický režim.“ Důvodem byla špatná ekonomická situace Izraele a jeho závislost na pomoci zvenčí. Nástroji tohoto režimu pak byly omezení volného trhu a zmrazení cen, platů i daní. Dále bylo požadováno značné omezení vládních výdajů, pobídky pro exportní odvětví aj. S návrhy na uskutečnění tohoto plánu přestala Techija v roce 1988, avšak i nadále požadovala přijetí protistávkových zákonů, omezení státní byrokracie a tvrdý boj proti černému trhu. Zároveň Techija spolu s Cometem požadovaly obnovení židovské imigrace v masovém měřítku, protože imigrace představuje národní a osobní právo a povinnost každého Žida.

Třetím charakteristickým rysem je oslava boje. Všechny tři strany oslavují boj národa v minulosti, současnosti i budoucnosti. Národ bojuje za svou svobodu a územní celistvost. Zároveň se všechny tři strany dívají podezřívavě na všechna mírová řešení. Podle Ne'emana nebyla největší soudobou událostí mírová smlouva s Egyptem, ale Šestidenní válka. Ta totiž prokázala, že Izrael

---

¹⁰³ Sprinzak (1991), s. 179

musí být řazen mezi silné státy. Podle představitelů radikální parlamentní pravice teprve tato válka ukázala, že na Židy už nelze pohlížet jako na slabý národ. Dalším rysem, typickým pro Techiji, je pojetí arabské otázky. Arabové uvnitř i vně Erec Jisrael jsou titíž, není mezi nimi žádný rozdíl. Araby dokonce Ne'eman přirovnává k mnohohlavé příšeře.¹⁰⁴ Ne'eman odmítá používat pojem Palestinci. Existují totiž jen Arabové z Erec Jisrael. „Palestinci“ je ahistorický termín, vynalezený za účelem zničení Státu Izrael. Tito Arabové byli násilní a terorističtí dlouho před tím, než existoval jediný uprchlík či jen kousek okupovaného území. Ne'eman tvrdí, že to byli Arabové, kdo začali s násilnostmi. V roce 1988 Techija navrhla, aby Arabové z Judeje, Samaří a Gazy získali statut sídlících cizinců („resident aliens“), který by jim zaručoval veškerá izraelská občanská práva s výjimkou aktivního i pasivního volebního práva. Izraelští Arabové by měli nárok na své občanství jen tehdy, pokud by se tři roky věnovali „národní službě“, která by se měla podobat povinné tříleté vojenské službě. Nárok na veškeré sociální výdobytky spojené s občanstvím by měli jen tehdy, pokud by dostatečně prokázali svou loajalitu vůči státu. Ti Arabové, kteří by podřývali bezpečnost státu, by přišli o své občanství a byli by deportováni. S problematikou Arabů souvisí i otázka řešení intifády, která plně vyvstala v roce 1988. Intifáda podle Techije představuje jen pokračování arabských válek. Cílem těch je pak zničení Izraele. K jejímu zvládnutí měla být přijata nejpřísnější opatření. Se všemi „vrhači kamenů“ by mělo být nakládáno jako s teroristy. To znamená, že měli být zastřeleni na místě, deportováni či jejich domovy měly být srovnány se zemí. Ke zvládnutí intifády mělo pomoci dočasné či trvalé uzavření nejrůznějších spolků, institucí, organizací, novin, univerzit či škol, které sloužily jako podpůrný systém celého povstání. Sprinzak píše, že pravým cílem bylo uvalení neomezeného stanného práva na Západní břeh. Řešením podle Techije by bylo, aby odpovědí na každou násilnou protiizraelskou operaci bylo ustavení nové osady. Dalším společným jmenovatelem všech tří radikálně pravicových parlamentních stran bylo odmítání všech levicových intelektuálů- spisovatelů, básníků, herců apod. Toto nepřátelství dosáhlo vrcholu během první Intifády. Geula Cohenová kritizovala

---

¹⁰⁴ Sprinzak (1991), s. 188

„morální rozklad“ společnosti a levicové intelektuály přirovnala k nemoci AIDS.

Co se týče vedení a organizace všech tří stran, tak Techija, Comet i Moledet jsou si velice podobné. Podobné jsou si v tom, že na rozdíl od například Národní náboženské strany nedokázaly vytvořit sofistikovanou politickou mašinérii. Všechny tři strany byly/jsou slabě politicky organizované. Všechny tři strany jsou stranami několika aktivních vůdců a mnoha pasivních následovníků.¹⁰⁵

Domnívám se, že lze vysledovat i pátý charakteristický rys, společný všem třem parlamentním stranám. Tím je provázanost s osadnickým prostředím. Techija byla napojena na Guš Emunim prostřednictvím některých svých vůdčích osobností. Geula Cohenová byla aktivní zastánkyní Guše v Knesetu, další jména jsou uvedena výše. Jak jsem již uvedl, poslanci Techije rovněž aktivně bránili vojákům ve vyklizení ilegálních osad. Co se Moledetu týče, tak jeho voliči se částečně rekrutují z osadnických kruhů. Rovněž mezi voliči Cometu byli osadníci.

---

¹⁰⁵ Sprinzak (1991), s. 191 - 192

5. IZRAELSKÁ MIMOPARLAMENTNÍ RADIKÁLNÍ

PRAVICE V LETECH 1967 - 1995

Tato kapitola je tvořena o poznání heterogenějšími uskupeními než předcházející kapitola. I tato uskupení na sebe byla různými způsoby navázána. Stranu Kach jsem zařadil jako mimoparlamentní uskupení z toho důvodu, že po většinu své existence sice usilovala o zvolení do Knesetu, ovšem s výjimkou voleb roku 1984 se jí to nepodařilo. Uskupení zde uvedená jsem se snažil popsat podobným způsobem jako strany ve třetí kapitole, ovšem s výjimkou vládního angažmá. Přibyly nejdůležitější akce sledovaných uskupení.

5.1 GUŠ EMUNIM (BLOK VĚRNÝCH/VĚŘÍCÍCH)

Guš Emunim je osadnické hnutí. Jako hlavní dvě charakteristiky tohoto hnutí jsou uváděny mesianismus a fundamentalismus.¹⁰⁶ Dalším rysem hnutí je vigilantismus. Ten je pozorovatelný od počátku 80.let.¹⁰⁷ Mendel charakterizuje hnutí jako „...kombinaci čirého náboženského fanatismu a sekulárního ultranacionalismu.“¹⁰⁸ Pro zařazení tohoto hnutí do své práce vidím hlavní důvod. Tím je nebývalý vliv, který se hnutí podařilo získat. Vedle jednotlivých osadníků má Guš Emunim tento vliv na různých úrovních. Tou první jsou vlastní osadnické instituce jako například Rada osad Ješa či organizace Amana. Další úroveň představují malé radikální parlamentní strany, do jejichž činnosti se někteří členové Guš Emunim zapojili. Stoupencům Guše se podařilo proniknout i do Židovské agentury a Světové sionistické organizace. V neposlední řadě si Guš Emunim zaslouží pozornost také proto, že na něj bylo navázáno Židovské podzemí, které se v první polovině 80. let stalo v Izraeli významným fenoménem.

Úvodem bych se rád věnoval vztahu Guše Emunim k judaismu a sionismu. Guš Emunim sám sebe vnímá jako oživovatele sionismu. Jde mu o oživení pionýrského a obětavého ducha minulosti. Důvodem je, že historický sionismus zmizel v 50. a 60. letech a současná společnost je optikou Guše

---

¹⁰⁶ Sprinzak (1999), s. 152

¹⁰⁷ Sprinzak (1999), s. 167 - 168

¹⁰⁸ Mendel (2000), s. 128

Emunim vnímána jako úpadková a materialistická. Došlo k tomu, že potřeby jednotlivce převážily nad národním úkolem. Snaha o obnovení sionismu je tak jen vyjádřením části většího cíle Guše Emunim, kterým je judaizace sekularizovaného Izraele. Hnutí odmítá sekulární sionismus. Toto je vyjádřeno v jeho kritice sionistické teorie normalizace, jejímiž autory jsou Leo Pinsker a Theodor Herzl. Ti věřili, že ustavení židovského státu by vyřešilo antisemitismus a „židovský problém.“ Antisemitismus byl podle nich výsledkem nenormálnosti života Židů mezi „nevěřícími.“ Jakmile by Židé měli vlastní stát, zbytek světa by je uznal za normální lidské bytosti a jejich stát by fungoval jako jakýkoli jiný člen společnosti národů. Duchovní otec hnutí, rabín Cvi Jehuda Kook, byl známý svým nepřátelstvím vůči „nevěřícím“, zejména křesťanům. Byl zodpovědný za nepřátelství Guše Emunim vůči jiným národům. Teorie normalizace jím byla odmítnuta obzvláště po Jomkippurské válce. K té z kookistického pohledu vůbec nemělo dojít. Zázračný průběh Šestidenní války prokázal Boží zájem na rychlém vykoupení. Jomkippurská válka pak znamenala přesný opak. Tato válka tak měla jediné vysvětlení- byl to poslední pokus „pohanů“ zastavit blížící se vykoupení Židů. Byl to boj proti samotnému Bohu. Kook hlásal tzv. vykupitelský sionismus. Podle něj lid Izraele není jako ostatní národy (jak hlásá teorie normalizace), ale svatým lidem, lidem živoucího Boha. Jak píše Ehud Sprinzak, „hnutí by nemělo být viděno jako náboženský výstřelek sekulárního sionistického hnutí, ale jako velice úspěšný náboženský vpád do srdce sekulárního Izraele.“¹⁰⁹

V následující části se budu zabývat vztahem Guše Emunim ke Státu Izrael. Podle rabína Cvi Kooka je Stát Izrael svatý. Izrael získal nezávislost, protože Bůh to tak chtěl. Díky ustavení Bohem si stát zaslouhuje oddanost všech svých občanů a respekt náboženských autorit. Stát má být nástrojem, zabezpečujícím suverenitu lidu nad Zemí (izraelskou). Ovšem stát, který by bránil osidlování celé Erec Jisrael, pozbývá na významu a zároveň ztrácí morální a zákonnou autoritu.

Existují hodnoty, které Guš oceňuje u těch, kteří v počátcích osidlování Izraele postupovali bez dovolení. Jsou to pionýrský duch, sebeobětování a

---

¹⁰⁹ Sprinzak, E. *The Politics, Institutions, and Culture of Gush Emunim*. in: Silberstein, L. J. (ed.) (1993) *Jewish Fundamentalism In Comparative Perspective*. New York University Press, New York, s. 120

podstupování rizika. Osidlování území Erec Jisrael je pro Guš Emunim tou nejvýznamnější sionistickou a židovskou ctností.

5.1.1 „Arabská otázka“

Nyní bych rád popsal vztah Guše Emunim k palestinské otázce, resp. palestinským Arabům. Podle Guše Emunim nic jako palestinská otázka neexistuje a nejde o nic jiného než o „...ošklivý figl Arabů, kteří chtějí zničit Stát Izrael, následovaný levicovými Židy, kteří odmítají vidět skutečné úmysly Arabů.“¹¹⁰ Erec Jisrael cele patří Židům a to podle božského příkazu. Arabové nemají žádná skupinová práva na tuto zemi a jako jednotlivci se musí naučit žít pod židovskou vládou. Na Erec Jisrael se nevztahuje princip sebeurčení. Přístup k Arabům a dalším „cizincům“ měl svůj vývoj, ze kterého vykryštalizovaly tři návrhy na statut Nežidů v Izraeli: 1) Omezená práva. Univerzálnost lidských práv je cizí ideál a proto není relevantní ve vztahu ke Svaté zemi. Tento přístup připouští, že ne všichni Arabové jsou nebezpeční a mnozí z nich si zaslouží humánní zacházení. Nezaslouží si však stejná práva jako Židé. Většina vůdců i členů Guše Emunim sdílí právě tento přístup. 2) Žádná práva. Arabové nemají mít žádná práva, protože byli a jsou nepřátelští k židovskému znovuzrození v Erec Jisrael. 3) Naprostá válka a vyhlazení. Tento směr představují rabín Israel Hess a Chajm Curia.¹¹¹

Mendel vytyčuje ve vztahu Guše Emunim k Palestincům dvojí přístup. Buď by se z Arabů stala levná pracovní síla a obyvatelstvo druhé kategorie. A nebo „...vytvořit na okupovaných územích takové podmínky, aby arabské obyvatelstvo ...nevydrželo právní (hospodářský) stav a ...Palestinu samo opustilo.“¹¹² Za tímto účelem bylo využíváno různých nátlakových metod. K těm „...“ patřily výstavba osad v těsné blízkosti arabských vesnic a měst, opakované silniční uzavírky, vypínání elektřiny, „opravy“ vodovodních řadů, neodůvodněné domovní prohlídky, přepady a bití arabských

---

¹¹⁰ Sprinzak in: Silberstein (ed.) (1993), s. 125

¹¹¹ Podle Hesse představují Arabové biblického Amáleka. Vedou neustálou teroristickou válku proti Izraelcům a proto si zaslouží vyhladit. Podle Chajma Curii je nenávist vůči nepříteli přirozeným a zdravým pocitem.

¹¹² Mendel (2000), s. 86

chodců,...zamořování studní atd.“¹¹³ Dále docházelo k pochodům arabskými městy či provokativním perlustracím arabských kolemjdoucích.

Nutno podotknout, že Guš Emunim nezastával zpočátku tak vyhrčené pozice vůči Arabům, ale pod vlivem historických událostí (Campdavidské dohody, I. Intifáda), došlo k jeho radikalizaci. K radikalizaci Guše Emunim došlo také po smrti Cvi Jehudy Kooka v roce 1982, neboť rabín fungoval jako jakýsi „zmírňující faktor.“¹¹⁴

5.1.2 Neviditelná říše

Takto je označována „...vysoce sofistikovaná politická, ekonomická a kulturní síť...“¹¹⁵, kterou Guš Emunim vybudoval v průběhu let. Neviditelná je proto, že jen několik institucí, které jsou její součástí, patří viditelně ke Guši Emunim. Aktivistům Guše Emunim se podařilo předat svoje politické myšlení mnoha nečlenům a institucím, nenáležícím oficiálně hnutí.

Podle Sprinzakova názoru tkví jeden z důvodů úspěchu Guše Emunim v tom, že se jeho aktivisté dokázali posunout od spontánnosti k organizovanosti, aniž by ztratili svou flexibilitu. Guš Emunim prošel vývojem od spontánních jednotlivých akcí až ke zcela oficiální a státem podporované činnosti. Postupně se mu dařilo získávat více peněz, více lidí, přibližoval se mocenským centrům a nabýval na politické legitimitě. Lze vymezit několik fází organizačního vývoje Guše Emunim.

První spadá do let 1967 – 1974. V tomto období docházelo ke spontánním akcím oddaných jedinců bez oficiálního zázemí či formálních procedur. K takovým akcím patří návrat do Guš Ecjon, obsazení Park Hotelu v Hebronu¹¹⁶ či osadnická činnost v Kešetu v Golanských výšinách. „Brzy poté se vláda rozhodla založit Kirjat Arbu, nové židovské město v blízkosti Hebronu.“¹¹⁷ Celá akce vyžadovala obrovské odhodlání, velký politický tlak a intenzivní lobbying. Levinger a jeho stoupenci dokázali využít rozporů ve vládě,

---

¹¹³ Mendel (2000), s. 86

¹¹⁴ Mendel (2000), s. 128

¹¹⁵ Sprinzak in: Silberstein (ed.) (1993), s. 129

¹¹⁶ K této akci došlo v roce 1968, kdy skupina sedmdesáti lidí pod vedením Moše Levingera, obnovila židovskou přítomnost v Hebronu. Obsazení bylo protizákonné. Následně po obsazení Park Hotelu skupina prohlásila, že místo nikdy neopustí a poté došlo k jejímu přestěhování do blízkého izraelského vojenského tábora.

¹¹⁷ Sprinzak (1991), s. 47

kteřá po skončení války ztratila svou jednotu. V roce 1973 poprvé skupina kolem Levingera pronikla do Samařů.

V tomto období měli osadníci tři institucionalizované zdroje podpory: 1) Ješiva Merkaz Harav- v jejím čele stál Cvi Jehuda Kook, ješiva se stala jakýmsi organizačním centrem hnutí; 2) Hnutí Bnei Akiva, které zastřešovalo několik ješivotů. Zástupci hnutí byli i členy Židovské agentury či Světové sionistické organizace; 3) Hnutí Země izraelské – to pomáhalo aktivitou svých členů (novináři, spisovatelé a politici) rozšiřovat povědomí o osadnících a jejich činnosti.

Druhá fáze začíná oficiálním založením Guše Emunim. K tomu došlo v dubnu 1974 v kibucu Kfar Ecjon na Západním Břehu.¹¹⁸ Byly ustaveny tři instituce.¹¹⁹ Guš však neztratil nic ze své spontaneity, neexistovala žádná formální pravidla fungování či stanovy organizace. Namísto formalit se Guš soustředil na akci. Po celé zemi byly ustavovány odnože, které šířily poselství hnutí dál. Cílem bylo získávat nové stoupence. K tomu docházelo v synagogách, náboženských školách, ale i v rodinách. Kromě udržení stávajících osad na Západním břehu se vůdci Guše soustředili i na ambiciózní plán osídlení celé Judeje a Samařů. Hlavní cíle tohoto období byly strategického charakteru: „...zavést stovky tisíc Židů do oblasti, obsadit všechny strategické pevnosti v horách a zabezpečit úplnou kontrolu hlavních silnic.“¹²⁰

Třetí organizační fáze Guše začala roku 1977, když v květnu Likud pod vedením Menachema Beginy vyhrál volby. Ačkoli se moci chopila přátelštější vláda¹²¹, ustavili vůdci Guše Emunim organizaci Amana jako oficiální osadnické hnutí. Posléze iniciovali vznik ne-gušovské zastřešující organizace Moecet Ješa (Rada osad Judeje, Samařů a Gazy). Tyto dvě instituce dosáhly plného uznání nové vlády a staly se základem politické a ekonomické síly Guše Emunim.

---

¹¹⁸ Sprinzak (1999), s. 149

¹¹⁹ Výkonný sekretariát- dohlížel na politické záležitosti a koordinoval denní chod; Operační vedení- to nabíralo rezervní důstojníky, bývalé ilegální osadníky z dob mandátní správy, specialisty na logistiku aj.; Veřejná rada.

¹²⁰ Sprinzak in: Silberstein (ed.) (1993), s. 132

¹²¹ V této vládě za účelem podpory osadnictví vzniklo ministerstvo zemědělství.

Amaně se dostalo plného uznání a finanční podpory od Ministerstva zemědělství a Světové sionistické organizace. To byl zlom. Do té doby takovou podporu dostávaly jen kibucy a mošavy. Kromě legitimacy a peněz dostal Guš šanci prosadit své členy do oficiálních kruhů, kde mohli ovlivňovat jejich rozhodování. V čele Amany stáli například Hanan Porat či Uri Ariel. Ti si uvědomili, že neformální metody nejsou vhodné pro velkou osadnickou organizaci s penězi a územím. Proto sepsali jakési stanovy. Zatímco se vláda soustředila na osidlování městských oblastí blízko Zelené linie, Amana osidlovala málo atraktivní, ale strategická místa v Judeji a Samaří. Často si vybírala oblasti s početnou arabskou populací. Amana představila nový druh osad, tzv. společnou osadu.¹²² Mezi březnem 1979 a březnem 1981 ustavila Beginova vláda 5 oblastních rad na Západním břehu.¹²³ Cílem bylo posílení židovské kontroly oblasti a zajištění trvání osad. Guš Emunim tak získal kontrolu nad veškerou židovskou činností na Západním břehu. Ačkoli členové Guše Emunim nepředstavovali více než 20% osadníků na Západním břehu, jeho vůdcové byli s to dosáhnout klíčových pozic. Z ilegálních osadníků se stali státní úředníci s obrovskými rozpočty a pravomocemi. „Do dubna 1988 bylo do Amany začleněno 48 společných osad. Členů Guše Emunim v rámci Amany bylo 12 000 – 15 000... Investice Světové sionistické organizace do těchto společných osad dosáhly 80 000 dolarů na rodinu.“¹²⁴

V roce 1980 byla vytvořena Rada Ješa.¹²⁵ I v této organizaci získali navrch příznivci Guše Emunim, i když jen 20% osadníků bylo jeho členy.

Ačkoli Guš Emunim získává od státu štědré dotace, daňové úlevy a výhodné úvěry, snaží se vytvořit vlastní, na státu nezávislou, ekonomiku. Prostřednictvím Amany se podílí na podnikání např. v oblasti stavebnictví či pojišťovnictví. Součástí neviditelné říše Guše Emunim je také kulturní a vzdělávací infrastruktura. Centrem je již od počátku ješivot Merkaz Harav

---

¹²² Ty se liší od kibuců i mošavů. Členové těchto osad sdílejí odpovědnost za osadu, ale mají vlastní majetek, se kterým mohou zacházet podle vlastního uvážení.

¹²³ Jejich působnost je široká. Mohou vybírat daně, provádět obecní služby, dosazovat úředníky a zaměstnávat pracovníky. Kromě toho disponují pravomocemi v oblastech plánování a výstavby.

¹²⁴ Sprinzak in: Silberstein (ed.) (1993), s. 136

¹²⁵ Jde o zastupitelskou organizaci pro židovské osady v Judeji, Samaří a Gaze. Podle svého zakladatele, novináře Israela Harela se měla stát politickou paží židovských osadníků ze Západního břehu a Gazy.

v Jeruzalémě. Merkaz Harav se těší silné podpoře Národní náboženské strany (dále jen NRP). Pod Guš Emunim spadají školy všech úrovní- od mateřských školek až po náboženské vysoké školy. Guš Emunim vydává vlastní časopis Nekuda.

Na osady na Západním břehu se vztahuje zvláštní vojenský režim. Ten umožňuje bránit osady silou. V každé osadě je jeden z osadníků jmenován bezpečnostním důstojníkem a placen Ministerstvem obrany či policií. Od roku 1978 je každá osadnická komunita zodpovědná za zabezpečení oblasti a vlastní obranu. Stovky osadníků byly přesunuty z výkonu služby v armádě na Západní břeh, aby chránily své osady, veřejný majetek a silnice.

Mezi čelní představitele Guše patří Hanan Porat, Eljakim Ha'etsni a rabín Moše Levinger s manželkou Miriam. Levinger je autorem hlavní strategie Guš Emunim, tj. „...usadit se nezákonně na vybraném místě a ... donutit vládu uznat osadu jako fakt.“¹²⁶ Takto byla v sedmdesátých letech založena osada Elon More. Levinger se některých akcí Guše Emunim účastnil přímo.

V této části bych popsal vztah Guše k politickým stranám. Guš sám nikdy politickou stranu nezformoval. Zpočátku své existence byl vnímán jako frakce NRP, neboť jeho členové se v této době do značné míry rekrutovali právě z této strany. Šlo zejména o členy tzv. Mladé gardy NRP. Někteří členové Guše Emunim se po volbách z roku 1984 stali poslanci Knessetu za malé radikální strany. Byli jimi tři rabíni – Eliezer Waldman, Geršon Šafat (Techija) a Chajm Druckman (Moraša).¹²⁷

Připomněl bych, že politika osadnictví nezačala až s vítězstvím bloku Likud v roce 1977, ale už za vlády Leviho Eškola, v roce 1968.¹²⁸ Nicméně po roce 1977 se podpora osadnictví enormně zvýšila a obzvláště výrazná byla po roce 1981, kdy z vlády odešlo Demokratické hnutí pro změnu. Za vlády Jicchaka Rabina naopak došlo k omezení výstavby nových osad a četných projektů Guše Emunim. Mezi známé osady patří například Kirjat Arba, Ofra, Kadummim či Bet El. První tři osady, uznané první Beginovou vládou byly

---

¹²⁶ Čejka (2003), s. 172

¹²⁷ Mendel (2000), s. 85

¹²⁸ Sprinzak (1999), s. 171

Kedumim, Ofra a Ma'ale Adumim.¹²⁹ Odhady počtu příznivců Guše Emunim se velice různí. Francouzský sociolog Gilles Kepel uvádí 50 000¹³⁰, Čejka asi 200 000.¹³¹

5.1.3 Úpadek

Volby v roce 1992 znamenaly tvrdý úder izraelské radikální pravici. Voleb se zúčastnilo pět stran a tři jednotlivci (jedním z nich byl Moše Levinger). Uspěly však jen Comet, Moledet a NRP. Nejvíce oslabili osadníci z Guše. Největší extremisté hnutí- Levinger, Benny Kacover či Daniella Weissová, byli upozaděni. Byli totiž vnímáni jako spoluzodpovědní za vítězství levice. Hnutí zasáhla i smrt rabína Jehudy Hasaniho. Kromě volební porážky uvádí Sprinzak tři hlavní důvody deradikalizace Guše Emunim. Jsou to materializace osadnické komunity, nástup moci technokratů uvnitř hnutí a úpadek charismatických vůdců.¹³²

5.2 KACH! (TAK!) A NÁSTUPNICKÁ USKUPENÍ

Kach je považován za nejradikálnější izraelskou politickou stranu v pravicovém spektru a proto jsem ji zařadil do své práce. Její kořeny leží v Židovské obranné lize (JDL – Jewish Defense League), kterou založil roku 1968 v New Yorku rabín Meir Kahane.¹³³ JDL je charakterizována jako rasistická a jak píše Mendel, „...bojovala proti bílému i černému antisemitismu, komunismu, černým muslimům, bílým protestantům- proti všem.“¹³⁴ Po svém příchodu do Izraele založil Kahane JDL – Israel. Ta se stala známá svými rasistickými útoky proti černým Židům z Afriky. Jméno Kach strana získala až v roce 1973, kdy se Kahane poprvé pokusil kandidovat do Knesetu a bylo potřeba najít vhodné označení. Podle Mendela jméno Kach převzal Kahane od Irgunu, který měl na emblému nápis „Rak kach“- Pouze tak. Symbolem Kachu,

---

¹²⁹ Newman, D. (1981) *Gush Emunim and Settlement-Type in the West Bank*. Bulletin (British Society for Middle East Studies). Vol. 8, No. 1, s. 35

¹³⁰ Kepel, G. (1996) *Boží Pomsta: Křesťané, Židé a muslimové znovu dobývají svět*. Atlantis, Brno, s. 145

¹³¹ Čejka (2003), s. 174

¹³² Sprinzak (1999), s. 217 - 219

¹³³ Sám Kahane byl znám jako provokatér, politický dobrodruh i spolupracovník FBI. Někteří vysvětlují Kahaneho odchod do Izraele ryze pragmaticky, údajně z toho důvodu, že mu v New Yorku hrozilo zatčení.

¹³⁴ Mendel (2000), s. 90

stejně jako předtím JDL se stala zaťatá pěst v poli Davidovy hvězdy. Roku 1974 Kahane založil v Jeruzalémě Centrum Židovské ideje, aby propagovalo jeho teorie a myšlenky. Kach byl známý svým rasistickým a antidemokratickým přístupem. Kach je označován za protestní hnutí par excellence.¹³⁵ Podle Sprinzaka je hlavní rozdíl mezi Kachem a Techijí s Gušem Emunim v tom, že Kach je výrazně negativistický. Zatímco Guš Emunim a Techija se snaží projektovat obraz mládí, optimismu, úspěchu a sebevědomí, Kach přitahoval zahořklé a nejisté lidi. Politický styl Kachu je charakterizován jako negativistický či dokonce ničivý. Mnoho jeho voličů bylo přitahováno jeho protestem proti establishmentu. Sprinzak rozděluje stoupence Kachu na dvě části. Jednu tvoří úzký okruh obdivovatelů, kteří Kahanemu pomáhali v průběhu let. Mnoho z nich bylo ještě z časů newyorské JDL, poslouchali jeho přednášky, četli jeho knihy a sloupky v novinách. Podíleli se také na provozu Kahaneho malého jeruzalémského centra, Institutu židovské ideje. Druhou pak byli tzv. „emocionální protestující.“ Ti dávají přednost extremistickým vůdcům, jelikož se ztotožňují s jejich protiestablishmentovou rétorikou. Více o elektorátu také v části věnované volbám v letech 1973 - 1988.

Sprinzak popisuje Kach jako stranu jediného muže, která sice měla určité formální orgány, ale jejich faktický význam byl podružný. Rabín Kahane vykonával sám veškeré důležité funkce ve straně, činil zásadní rozhodnutí. Výjimku představuje odnož hnutí v osadě Kirjat Arba. Nejedná se o duchovní či ideologické centrum hnutí, ale zdejší aktivisté Kachu byli schopnými osadníky, kteří sami iniciovali řadu aktivit. Také se aktivně zapojili do veřejného života Kirjat Arby¹³⁶ a Hebronu. „Přibližně 15% obyvatel Kirjat Arby jsou aktivisté Kachu.“¹³⁷

5.2.1 Kahaneho Ideoteologie

Kahaneho politický styl se vyznačoval jednou věcí. Tou byla Kahaneho neotřesitelnost a sebejistota. Ta pramenila z toho, že Kahane sám sebe považoval za jediného představitele autentického judaismu. Kahane viděl sebe

---

¹³⁵ Sprinzak (1991), s. 211

¹³⁶ Kirjat Arba je také jediné místo v Izraeli, kde se představitelé Kachu dostali do městské rady.

¹³⁷ Sprinzak (1991), s. 213

sama jako biblického proroka.¹³⁸ Kahaneho učení Sprinzak označuje jako ideoteologii.

Za její nejdůležitější část považuje deterministický fundamentalismus. Bible musí být čtena jakožto soubor pravidel a podle ní je třeba se řídit. Izraelský lid žije ve hříchu a bude za to potrestán. Jedinou jeho nadějí je pokání a to čím dříve, tím lépe. Kahaneho Bůh je především nejvyšší a suverénní válečník, jemuž musí být plně nasloucháno. Pokud jsou jeho příkazy plněny, je potěšen. Pokud ne, rozzlobí se a pak se z něj stává Mstivý Bůh. Kahane pro svou práci čerpal účelově vybrané pasáže z Bible i Tóry. Kahane ve své práci neodkazuje na žádnou z autorit, oprávněných vykládat židovské právo. Za takovou autoritu považoval sám sebe.

Nyní bych se rád věnoval dalším aspektům Kahaneho ideoteologie. První z nich je jedinečnost židovského lidu. Podle Kahaneho jsou Židé jedinečným, zvláštním a svatým národem, jediným národem vyvoleným Bohem. Ona zvláštnost tkví v tom, že Židé nejsou stejným národem jako ostatní, liší se od zbytku světa a nevztahují se na něj žádné univerzální normy.¹³⁹ Židé mají vlastní ucelený systém chování a nic nedluží morálním normám či normám chování, vycházejícím z jiných filosofii či národů. Úspěch Židům zaručuje podpora Všemocného Boha. Dalším aspektem je Kahaneho teorie pomsty a volání po židovském izolacionismu. V Kahaneho učení je velice silně vyjádřeno nepřátelství vůči Gójjům (pohanům). Ti již od nepaměti pronásledují a vraždí Židy. Ponižení Židů pohany bylo také ponižení Boha, který ustavil Stát Izrael jako svou pomstu vůči pohanům. Kahaneho stát tak nepředstavuje odměnu pro Židy, ale trest pro pohany. Pohany jsou především nacisté, černí, křesťané, Rusové a Arabové. Kahane, jak už bylo řečeno, odmítá veškeré nežidovské myšlenky jako osvícenství, kulturní pluralismus, liberalismus, socialismus i demokracii. Proto navrhuje, aby se všichni Židé shromáždili v Izraeli a izolovali se od zbytku světa.

Dalším prvkem Kahaneho učení je to, co Sprinzak označuje za katastrofický mesianismus. Sprinzak uvádí, že ačkoli se vykoupení stalo ústředním konceptem, jde o nejslabší článek Kahaneho teorie. Kahaneho Mesiáš

---

¹³⁸ Sprinzak (1991), s. 214

¹³⁹ Sprinzak (1991), s. 217

a okolnosti jeho příchodu nejsou dostatečně definovány či vysvětleny. Kahane varoval, že hrozí další holocaust a to nejen v diaspoře, ale i v USA.¹⁴⁰ Jedině Izrael představuje jakousi bezpečnou svatyni. Vykoupení je nezvratitelnou součástí Božího plánu a dojde k němu bez ohledu na to, co izraelský lid udělá. Na konání lidu ovšem závisí jak a kdy Mesiáš přijde. Pokud se bude lid kát, přijde Mesiáš rychle a bezbolestně. Pokud ne, vykoupení přijde až po řadě problémů- válkách a katastrofách. Ustavení Státu Izrael a Šestidenní válka byly pro Kahaneho neomylným znakem toho, že si Bůh přeje urychlit příchod Mesiáše. Jom-Kippurská válka naopak představovala překážku na cestě ke spáse. Další součástí Kahaneho ideoteologie je posvátnost Erec Jisrael. Kahane má za to, že celá Erec Jisrael je svatá a Židé na ni mají nezpochybnitelné právo, odvozené od slibu Boha Abrahámovi, který byl dán před 4000 lety.¹⁴¹ Arabské národy žijící na biblickém území Erec Jisrael jsou jen nelegálními uzurpátory. Šestidenní válka byla řízena Bohem, proto by bylo protizákonné neuposlechnout jeho příkazů. Židé mají být připraveni raději zemřít než se vzdát posvátné země. Ani okupovaná území, která nebyla zahrnuta v biblickém slibu, nesmí být navrácena nepříteli.

5.2.2 „Arabská otázka“

Pro Kahaneho je toto téma zásadní. Arabové představují v Kahaneho učení ty nejhorší nepřátele, jaké Židé mají. Většina z nich totiž nikdy neuznala sionistický podnik v Palestině. Nejdůležitější vůdce Arabů v mandátní Palestině, jeruzalémský muftí, spolupracoval s nacisty a podílel se na řadě protižidovských pogromů. Od roku 1948 byli Arabové odpovědní za 5 protižidovských válek a po každé porážce vyhlášovali za svůj cíl zničení Izraele. Arabský terorismus hrál důležitou roli v životě moderního Izraele a Charta OOP z roku 1968 jej zahrnovala do ideologie hnutí.

Arabové představují smrtelné nebezpečí a měli by být z židovského státu vyhnáni. Podle Kahaneho všechny zásadní halachické zdroje uvádí, že Zaslíbená země byla dána vyvolenému lidu specifickým způsobem. Nebyla mu dána možnost volby, ale příkaz žít v Zaslíbené zemi a vytvářet zvláštní národ

---

¹⁴⁰ Kahane považuje holocaust za přirozený důsledek antisemitismu, který se mohl vyvinout u kteréhokoli národa a stále představuje historickou možnost.

¹⁴¹ Sprinzak (1991), s. 223

v izolaci, bez zasahování zvnějšku. Zaslíbená země patří Židům, protože ti ji vyvlastnili jménem Boha a jeho suverénní vůle. Bůh určil, že pouze Židé mají právo na Erec Jisrael. Jakákoli práva Arabů závisí na dobré vůli Židů, kteří jsou plnými vlastníky země. Podle Kahaneho interpretace Halachy však Arabové stejně nikdy nesmí být plnoprávními členy komunity a nesmí požívat plných politických práv. Tak i muslimové, kteří získají určitá práva, se nikdy nemohou stát plnoprávními občany Státu Izrael.¹⁴²

Ti, kdo by se nechtěli podrobit těmto pravidlům, mají jen dvě alternativy. Buď zemi opustí a nebo za ni budou bojovat a nést příslušné následky. Pro Kahaneho neexistují žádní Palestinci, kteří by si zasloužili právo na sebeurčení. To proto, že neexistuje žádný skutečný palestinský národ, ale jen jednotliví Arabové. Kahane si byl nicméně vědom toho, že existují Arabové, kteří sami sebe považují za Palestince, a jsou ochotni za toto přesvědčení bojovat. Kahane v zásadě rozlišuje dvě skupiny Arabů v Izraeli. Zaprvé jsou to Arabové z okupovaných území, a zadruhé jsou to izraelští Arabové- ti, kteří v Izraeli zůstali po roce 1948 a získali plné izraelské občanství.¹⁴³ Kahane se také obává demografického vývoje stran Arabů.¹⁴⁴

Zajímavý je Kahaneho pohled na demokracii. Jeho názor na demokracii se radikalizoval souběžně s názorem na Araby. Kahane považoval demokracii za cizí, pohanský výmysl. Za nepřijatelné považoval, aby se vláda neřídila náboženskými zákony a interpretacemi ortodoxních autorit. Kahaneho postoj v otázce demokracie se zradikalizoval díky dvěma faktorům. Prvním byly Campdavidské dohody a druhým veřejná kampaň za jeho umlčení poté, co se v roce 1984 stal poslancem Knessetu. Na liberálních demokraciích vidí chyby v podobě potratů, prostituce, drog či homosexuálů. Rovněž zde postrádá existenci absolutní pravdy, zatímco v judaismu pravdu zjevuje Bůh.

---

¹⁴² Může jim být povoleno zůstat, ale jen při splnění určitých kritérií. Musí platit zvláštní daně, podřídit se zvláštním pracovním normám a musí přísahat věrnost státu. Ani poté však nesmí žít v Jeruzalémě a jejich oddanost Izraeli bude příležitostně kontrolována.

¹⁴³ Druhá skupina Arabů představuje pro Kahaneho mnohem větší nebezpečí, neboť ti mají plná politická práva, která jim poskytují ochranu k jejich subverzivní činnosti.

¹⁴⁴ Říká, že jakmile jejich počet dosáhne 30 či 40 % obyvatelstva, budou moci diktovat izraelskou politiku. Kahane se obává slabosti izraelského politického systému, jehož rysem je, že malé koaliční strany mají velký vliv. V takovém systému by pak stačilo, aby Arabové získali čtvrtinu křesel Knessetu k tomu, aby se z nich stala hlavní politická síla v Izraeli. To by pak znamenalo jeho zničení- Izrael by přišel o svou „židovskost.“

5.2.3 Fašismus ?

Sprinzak označuje Kach za kvazifašistické hnutí. Své tvrzení podporuje výčtem čtyř vlastností takových hnutí. První je legitimizace a užití násilí a terorismu. Již od počátků JDL v New Yorku zdůrazňoval Kahane důležitost fyzické síly. Základním pilířem ideologie bylo tzv. židovské železo. Kahane tuto koncepci přejal od Žabotinského, který pracoval s pojmem železný Izrael. Podle Žabotinského měli být Židé připraveni k použití síly k sebeobraně. Stejně tak suverénní židovský stát by měl disponovat silnou armádou na obranu před všemi hrozbami. Kahane byl tímto konceptem tak inspirován, že část americké JDL byla určena k násilným akcím proti nepřátelům. Kahane byl v roce 1971 obžalován z nelegálního držení zbraní, nábojů a výbušnin. JDL byla prokazatelně odpovědná za jednu teroristickou akci a od poloviny 70.let byla FBI klasifikována jako teroristická organizace.¹⁴⁵ V roce 1974 Kahane poprvé představil koncept T.N.T. (terror neged terror, tj. židovský terorismus proti arabskému terorismu). Kahane požadoval ustavení židovské protiteroristické skupiny s celosvětovým působením.¹⁴⁶ Kahaneho následovníci z Kachu byli také odpovědní za řadu provokací vůči Arabům. K jejich metodám patřilo fyzické napadání, zapalování arabských aut či střelba na arabské autobusy. Za jakousi místní pevnost Kachu lze považovat Kirjat Arbu. Zdejší aktivisté spáchali bezpočet násilných akcí proti místním Arabům.

Druhým souborem vlastností je xenofobie, sociální darwinismus a rasistický symbolismus. Kahaneho přístup k Arabům je hluboce radikální a výjimečný i na poměry radikální pravice v Izraeli. Nikdo jiný nenavrhl tak masové vyhnání Arabů a systematické znevýhodňování arabských občanů. Kahane varoval před stykem židovských žen a dívek s arabskými muži. Takové styky podle něj ničí židovský stát. Za vrchol sociálního darwinismu považuje Sprinzak návrh zákona, který Kahane předložil Knessetu. Šlo o „Zákon k zabránění asimilace mezi Židy a Nežidy a pro zachování posvátnosti lidu

---

¹⁴⁵ Sprinzak (1991), s. 235

¹⁴⁶ Izraelská vláda měla skupině poskytnout veškerou podporu, stejně jako se arabským teroristům dostává podpory od arabských států. Oficiálně však měla vláda popírat jakoukoli spojitost se skupinou. Skupina měla operovat celosvětově bez ohledu na místní vlády a zákony.

Izraele.¹⁴⁷ „Člen Knesetu za Likud Michael Ejtan přirovnal Kahanem navržený zákon k nacistickým Norimberským zákonům.“¹⁴⁸

Třetí vlastností je sklon k užívání propagandy a očeřovacích kampaní. Kahane mluvil určitým způsobem k posluchačům z řad Guše, jinak mluvil, když mluvil k americkým studentům na Yalu a Princetonu v roce 1988 a jinak mluvil, když řečnil např. na tržišti. Kahane byl mistrem v odhalování „skutečných nepřátel“ – ať už to bylo politické vedení Izraele, ti, kteří nepomohli evropským Židům během 2.sv.v. či lidé, ochotní činit územní ústupky Arabům. Od počátku roku 1980 se Kahane začal soustřeďovat na chudé sefardské Židy z rozvojových měst. Proto mluvil o spiknutí aškenázského establishmentu a Arabů proti sefardským Židům.

Čtvrtou vlastností hnutí, umožňující jej klasifikovat jako kvazifašistické je vůdcovský princip. JDL v USA byla společným podnikem několika newyorských Židů, kde Kahane působil jako určitý inspirátor. Přestože v letech 1969 – 1970 byl už Kahane hlavním ideologem a vůdcem, musel stále počítat s několika ostatními členy JDL. Situace se změnila po Kahaneho příchodu do Izraele. Kahane systematicky zbavoval vlivu všechny, kdo by mohli převzít vůdcovskou roli. Stal se jediným ideologem, mluvčím a člověkem, který činí rozhodnutí a získává peníze. Kahane při vedení strany neuznával diskusi, veškeré rozhodování bylo na něm, Kahane byl Kach a Kach bez Kahaneho nebyl ničím.

5.2.4 Volby v letech 1973 - 1988

Prvním pokus o zvolení do Knesetu proběhl již v roce 1973. V roce 1984 došlo k vyloučení strany z voleb, což bylo všeobecně očekáváno. Strana byla vyloučena Ústřední volební komisí. Důvodem podle Komise byla její antidemokratičnost a rasismus. Ačkoli Nejvyšší soud uznal tyto důvody, rozhodl, že podle tehdy platného volebního zákona nejsou tyto důvody dostatečné pro vyloučení strany z kandidatury do Knesetu. Následně byl Kahane skutečně zvolen poslancem. Na kandidátce Kachu ve volbách roku 1984

---

¹⁴⁷ Zákon by znamenal naprosté oddělení Židů a Nežidů v Izraeli- ve školách, na táborech, v ubytovnách, plážích, v sousedstvích apod. Zákon by také upravoval školský systém, byly by zakázány veškeré nežidovské přednášky a modlitby. Zákon by zakazoval smíšené sňatky a schůzky. V případě porušení zákona by narušiteli hrozil až pětiletý trest vězení.

¹⁴⁸ Sprinzak (1991), s. 239

byl Baruch Goldstein, pozdější pachatel Hebronského masakru. Kach ve volbách roku 1984, tj. do 11. Knesetu získal 1,2% platných hlasů. Podporu mu vyjádřilo téměř 26000 voličů, což bylo 5x více než v předchozích volbách v roce 1981. Největší část jeho voličstva pocházelo z osad, armády a rozvojových měst. Platí, že čím nižší průměrná úroveň vzdělání, tím vyšší šance měl Kahane. Zároveň existuje určitá vazba mezi nezaměstnaností a podporou Kachu.¹⁴⁹ Kahaneho podpora obecně se pohybovala v rozmezí 2,5 a 7%, přičemž u mládeže byla ještě vyšší.¹⁵⁰ V roce 1985 byla Knesetem přijata nová úprava volebního zákona, podle které měly být všechny strany, stojící na rasistickém a antidemokratickém základě, vyloučeny z účasti ve volbách. Kahane však nikterak nezmírnil svou agresivní rétoriku. I nadále brojil proti „zrádným Arabům“ a „zpohanštělým Židům.“ V Knesetu podával rasistické návrhy, urazil řadu poslanců a požadoval rozpuštění vlády. Kneset proto omezil Kahaneho imunitu a rozhlas i televize omezily vysílání o Kachu, což výrazně snížilo jeho vliv. Dva týdny před všeobecnými volbami v říjnu 1988 byl Kach vyloučen z kandidatury do Knesetu. Rozhodnutí vydala Ústřední volební komise a posléze bylo potvrzeno Nejvyšším soudem. Znamenalo, že strana nemohla usilovat o politický úřad a že Kahane přišel o post člena parlamentu. Sprinzak píše, že toto rozhodnutí přivedlo Kach zpátky ke stavu před rokem 1984, tedy ke stavu semilegitimního mimoparlamentního hnutí.¹⁵¹ Kahane měl přesto za to, že lid jej miluje, Bůh mu pomůže zůstat v Knesetu a je jen otázkou času, než dosáhne plné moci. Na rozdíl od svých právníků viděl pozitivně své šance na znovuzvolení.

Kahane vyřazení částečně přivítal, neboť se po dlouhé době opět dostal do samého centra zájmu médií. Kahane vyzval své příznivce, aby do urn vhadzovali prázdné volební lístky a tak protestovali proti systému. Navzdory výzvě hlasovali Kahaneho příznivci pro Moledet či Šas.

---

¹⁴⁹ Shapir, G.- Peleg, Y. (1985) *Who votes for Kahane?* MERIP Reports. , No. 136/137, s. 32

¹⁵⁰ Sprinzak (1999), s. 146

¹⁵¹ Sprinzak (1991), s. 245

5.2.5 1989 - 1994

18. ledna 1989 byl v jeruzalémském hotelu Palaza vyhlášen „Nezávislý stát Judea.“¹⁵² Čestným prezidentem byl jmenován Kahane. Celý podnik skončil poněkud neslavně, když došlo k rozporům mezi Kahanem a umírněnými aktivisty nového státu. Centrem státu se pak stala osada Kirjat Arba, což bylo jediné místo, kde byla odnož Kachu dostatečně silná, aby působila nezávisle na Kahanem. Z Kirjat Arby se stalo centrum protiarabského násilí a protivládního odporu. Mladí aktivisté Kachu z Kirjat Arby otevřeně napadali arabské cestující, ničili arabský majetek a prováděli další provokativní akce. Plán na vytvoření „Státu“ nakonec zcela selhaly. Policie provedla razie. Při nich prohledala úřadovny „Státu“ a zabavila nejrůznější dokumenty. Proti některým představitelům samozvaného uskupení bylo zahájeno vyšetřování.¹⁵³ Rabín Meir Kahane byl zastřelen 5. listopadu 1990 v New Yorku. Jeho vrahem byl Američan egyptského původu El – Sajíd al Nosair. Podle Sprinzaka jednal sám bez spolupráce s jakoukoli známou palestinskou teroristickou skupinou.¹⁵⁴ Juergensmeyer však uvádí, že nejednal osamoceně, ale v koordinaci s Mahmúdem Abúhalímou, ač toto nikdy nebylo prokázáno.¹⁵⁵ Kahaneho pohřbu se zúčastnilo na 20 000 truchlících.

Po Kahaneho smrti došlo ke schizmatu. Nově vznikla strana Kahane Chaj! (Kahane žije!). Ta byla do značné míry tvořena bývalými americkými aktivisty JDL. Vedením strany Kach byl pověřen rabín marockého původu Abraham Toledano. Důvody rozštěpení jsou v zásadě dvojího původu. Jednak to byl právě africký původ Toledana, který se americkým židovským extremistům nelíbil. A jednak to bylo částečné odchýlení se Kachu od Kahanem vytyčené linie. Důvodem bylo úsilí o možnost účastnit se voleb Toledanem vedeného Kachu. Toledano byl v roce 1993 zatčen na Ben Gurionově letišti, protože v zavazadlech převážel zbraně.

---

¹⁵² Padesát zástupců osad a stovky diváků z Judeje, Samaří a Gazy přišlo demonstrovat svou oddanost okupovaným územím a protestovat proti jakýmkoli případným územním ústupkům Arabům. Byla zahrána hymna, předvedena vlajka a zvoleny orgány nového státu. Zakladatelé tohoto státu vyhlásili plnou oddanost stávajícímu území Erec Jisrael, ale ta by byla ukončena tehdy, když by byla některá území Erec Jisrael předána Arabům. Osadníci také deklarovali ochotu bránit taková území silou.

¹⁵³ Sprinzak (1999), s. 216

¹⁵⁴ Sprinzak (1991), s. 250

¹⁵⁵ Juergensmeyer, M. (2007) *Teror v mysli Boží: Globální vzestup náboženského násilí*. Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno, s. 88

Vedení Kahane Chaj! se chopil Kahaneho syn Benjamin. Byl však zatčen v Madridu, kde vyhrožoval pumovým atentátem proti právě probíhající mírové konferenci. Poté se do čela Kahane Chaj! postavil David Axelrod. Ani pod jeho vedením se však uskupení nepodařilo oslovit širší veřejnost. Někteří příslušníci Kachu i Kahane Chaj! se poté účastnili teroristických akcí v Jeruzalémě i Tel Avivu. Kach i Kahane Chaj! se chtěli podílet na volbách, ale Ústřední volební komise a poté i Nejvyšší soud toto zamítly. Obě uskupení byla postavena mimo zákon až v roce 1994. Impulsem k tomu byl tzv. hebronský masakr.

5.3 MACHTERET JEHUDIT (ŽIDOVSKÉ PODZEMÍ)

Jde o asi nejznámější židovskou teroristickou organizaci, která byla zformována až po vzniku Izraele. Byla inspirována Lechi, Sternem a nacionalistickým učením 30.let. Rovněž vykupitelské učení Cvi Jehudy Kooka mělo svůj vliv. V čele Podzemí stáli Jehuda Ecijon , Ješua Ben Šošan a Menachem Livni. Prvotním spojovacím článkem dvou zakladatelů undergroundu Jehudy Ecijona a Ješui Ben Šošana bylo zničení mešit na Chrámové hoře. Oba muži se zabývali procesem vykoupení a mystikou s tímto spojenou. Campdavidské dohody byly pro oba muže katastrofou kosmických rozměrů. Oba zakladatelé dohody vykládali tak, že „...Bůh sám se rozhodl zasáhnout v procesu vykoupení- but' proto, že se rozzlobil na svůj lid, nebo proto, že je chtěl před něčím varovat.“¹⁵⁶ Podle obou mužů byla příčinou tohoto stavu existence dvou mešit na Chrámové hoře, nejposvátnějším místě židovského národa. Na hoře Moria (Chrámová hora) měl být postaven Třetí chrám, což by představovalo poslední krok v procesu vykoupení lidu Izraele. Přenechání hory v rukou Arabů po roce 1967 vládou představovalo znesvěcení tohoto posvátného místa a neodpustitelný hřích. Ben Šošan nikdy nepatřil k aktivnímu vedení Guše ani nebyl jeho členem. Nicméně se podílel na raných nezákonných osadách Guše, tudíž jisté vazby na Guš měl.

Ecijon byl ovlivněn dvěma postavami hebrejské literatury- básníkem 30.let Cvi Uri Greenbergem a především Šabtajem Ben Dovem. Ten byl

---

¹⁵⁶ Sprinzak (1991), s. 94

autorem myšlenky tzv. aktivního vykoupení. Podle této teorie nebylo třeba čekat na další zázrak, který by předznamenal vykoupení. Všechny podmínky pro skutečné vykoupení byly podle něj již splněny. Zbývalo pouze jednat. Ben Dov „...hovořil o výstavbě Třetího chrámu, příchodu židovské teokracie na zem, vládě na základě Tóry, vedené Sanhedrinem, radou sedmdesáti moudrých mužů.“¹⁵⁷

Třetím představitelem Machteretu byl Menachem Livni, který zastával pozici jakéhosi operačního velitele. Livni pocházel, stejně jako řada vůdčích osobností Guše, z osady Kirjat Arba. Na počátku roku 1980 svolali Jehuda Ecijon a Menachem Livni dohromady skupinu osmi mužů. Ta vytvořila jakýsi nukleus Židovského podzemí. Byla to také první schůzka, na které se detailně rozebíral plán operace na Chrámové hoře. Ve skupině nepanovala jednota ohledně především Ecijonem překládaného plánu. V květnu 1980 bylo zastřeleno šest židovských studentů v Hebronu a několik dalších zraněno. V odpovědi na to zorganizovalo Podzemí útoky na pět starostů arabských měst. Účelem této akce nebylo je zabít, ale zranit, aby se stali žijícími symboly důsledků protizidovského terorismu. Akce však zaznamenala jen částečný úspěch. Starostové Ramly a Nábulusu byli zmrzačeni, ostatním se podařilo vyváznout bez zranění. Ačkoli měly tyto akce jen vedlejší význam, získaly Podzemí popularitu mezi radikály a povzbudily skupinu k obnovení činnosti na plánu akce na Chrámové hoře.

Tyto mešity jsou po Mekce a Medíně třetím nejposvátnějším muslimským místem. Cílem nebylo nic menšího než rozpoutat mezinárodní konflikt, při kterém by došlo ke konfrontaci muslimů s Izraelem. Muslimové by byli zničeni a Izrael by nakonec ze střetnutí vyšel vítězně a nic už by nebránilo příchodu Mesiáše na Zem.¹⁵⁸ Ecijon, mozek celé akce, a Livni, expert na výbušniny, studovali plány mešit dva roky. Skupina následně ukradla z vojenského tábora na Golanských výšinách velké množství výbušnin a vypracovala úplný plán útoku. Bylo vyrobeno 28 bomb. Skupina doufala, že se na místo dostane nepozorovaně, ale zároveň byli její členové připraveni zabít strážce, bude-li to potřeba. Do celé této akce bylo zapojeno asi pětadvacet lidí.

---

¹⁵⁷ Sprinzak (1991), s. 95 - 96

¹⁵⁸ Čejka (2003), s. 185

Jako zásadní se jeví otázka schvalování akcí rabínskými autoritami. Většina účastníků plánovaného útoku na Chrámovou horu jej odmítala provést bez schválení rabínem. Toho se však v této nedostávalo ani od Cvi Jehudy Kooka, ani od Moše Levingera. Nakonec z původních cca. 25 členů zůstali jen dva- Ecijon a Ben Šošan, kteří byli ochotni akci provést. V Podzemí došlo k zásadnímu rozkolu ohledně (ne)provedení útoku na Chrámovou horu. V červnu 1983 došlo k útoku na muslimskou vysokou školu v Hebronu, při které byli zabiti tři studenti a dalších třiatřicet bylo zraněno. Akce měla být odpovědí na vzrůstající vlnu protizidovského násilí a zároveň vyjadřovala nespokojenost osadníků s neschopností vlády chránit je. Přestože logistickou podporu poskytli členové Podzemí a „mozkem“ celé operace byl Livni, samotný útok spáchali tři muži, kteří se nepodíleli na útocích na arabské starosty. Poslední akcí, kterou se Podzemí podařilo naplánovat, bylo vyhození pěti arabských autobusů s civilisty do povětří. I tato akce měla být odpovědí na podobný palestinský teroristický čin.

Akce měla proběhnout v dubnu 1984 a nálože měly být uloženy blízko nádrží s benzinem, aby se maximalizoval počet obětí. V pozadí stáli Livni a Šaul Nir, který provedl útok na muslimskou vysokou školu. Ale dříve než mohla akce proběhnout, byli členové Machteretu pozatýkáni tajnou službou Šabak. Důležitá je otázka rabínské opovědnosti. Jak píše Sprinzak, „...uskutečnily se jen ty akce, které byly schváleny rabíny.“¹⁵⁹ Eliezer Waldman¹⁶⁰ údajně nabídl osobní účast v útocích proti arabským starostům. Šaul Nir vypověděl, že sedm rabínů z osady Kirjat Arba vyjadřovalo podporu operacím Machteretu.

V souvislosti s odhalením Židovského podzemí v roce 1984 došlo v Guši Emunim ke schizmatu. Vyprofilovaly se dva tábory: 1) ti, kteří činnost Podzemí odmítali¹⁶¹ a 2) ti členové Guše Emunim, jež se přímo podíleli na akcích Podzemí a jejich příznivci.¹⁶²

Odhalení Podzemí v roce 1984 a následný proces s jeho členy byl dilematem i pro samotného Jicchaka Šamira. Ten byl totiž vnitřně stále věrný

---

¹⁵⁹ Sprinzak (1991), s. 99

¹⁶⁰ Prominentní rabín Guše a od roku 1981 člen Knessetu za stranu Techija.

¹⁶¹ Představitelem této skupiny byl rabín Joel Ben-Nun. Ten argumentoval tím, že válku proti nepřítelům vede jen stát a každá revolta proti Království (Stát Izrael) je revoltou proti Bohu.

¹⁶² Vůdcem této frakce se stal Israel Ariel. Podle něj vláda nikdy nebyla zvolena přímo lidem a proto stát nemá statut Království.

odkazu Lechi, ovšem jakožto ministerský předseda toto nemohl veřejně přiznat. Zadrženi členové Podzemí prohlašovali, že pracovali „...ve prospěch lidu“¹⁶³ a nikoli jako podzemí protistátní organizace. Radikální pravice s Levingerem v čele působení Podzemí takto skutečně chápala. Individuální teror proti arabským starostům byl legitimní, plánovaný útok na arabské autobusy nikoli. Právě touto logikou se Šamir v Lechi řídil o 40 let dříve. Juval Ne'eman z Techije se zadržovaných teroristů zastával. Podle amerického rabína Weisse byly plánované i provedené skutky Podzemí ospravedlnitelné, protože „...jejich úmyslem bylo posílit, ne oslabit Stát“ (Izrael).¹⁶⁴ Soudní proces s Židovským podzemím trval 15 měsíců. Synové jednoho ze čtyř soudců žili v osadách Guše. Mezi odsouzenými byl i synovec Moše Levingera a tři jeho sousedé.

Tři členové Podzemí byli odsouzeni na doživotí, 12 dalších na 4 měsíce až 7 let. Asi 20 členů stran Techija, Omec, NRP, Šas, Agudat Jisrael, Moraša a Likud vedlo kampaň ve prospěch zatčených členů Podzemí. Provázanost Guše s Podzemím dokládá i to, že „v červnu 1984 se všichni profesori a posluchači Merkaz Harav rozjeli po celém Izraeli a agitovali za propuštění „hrdinů, kteří dělají jen to, co byste měli dělat všichni, cítíte-li se pravověrnými Židy.“¹⁶⁵ V roce 1990 byli propuštěni všichni zbývající členové Podzemí na zásah prezidenta Herzoga, protože „...vyslovili hlubokou lítost nad svými činy...“¹⁶⁶

5.4 SIKARIKIN (*SICARII - MUŽI S DÝKAMI*)

Toto pojmenování původně náleželo extrémní skupině židovských zélótů, kteří bojovali proti Římanům i proti umírněným Židům během 1.stol.n.l. Byli známi brutalitou, s jakou útočili proti svým nepřátelům. Jejich boj vedl ke zničení Druhého chrámu v Jeruzalémě a k vyhnání Židů. Sikarikin „...bojovali s Římany až do hořkého konce, přičemž jejich poslední skupina spáchala sebevraždu v Massadě roku 73 n.l.“¹⁶⁷

V březnu 1989 skupina nazvaná Sikarikin spáchala několik sabotážních akcí. Mezi ně patřilo i podpálení automobilu Dana Alamagora, známého

---

¹⁶³ Shindler (2002), s. 198

¹⁶⁴ Shindler (2002), s. 199

¹⁶⁵ Mendel (2000), s. 133

¹⁶⁶ Čejka (2003), s. 185

¹⁶⁷ Sprinzak (1991), s. 249

izraelského spisovatele a překladatele. Ten veřejně kritizoval brutalitu, s jakou armáda potlačovala Intifádu a zároveň požadoval přímé rozhovory s OOP. O měsíc později skupina uložila bombu poblíž Jaffské brány v Jeruzalémě. Při explozi zemřeli dva Palestinci a několik dalších lidí bylo zraněno. „V roce 1990 skupina Sicarii vyhrožovala čtyřem poslancům Knessetu, kteří podpořili palestinské mírové demonstrace. Pod automobil ženy Šimona Perese umístili členové skupiny cvičný granát.“¹⁶⁸

Závěrem bych se pokusil o stručnou sumarizaci této kapitoly. Určité charakteristické podobnosti se daly vysledovat u radikálních parlamentních stran. Stejně tak je možné, domnívám se, je určit i u těchto neparlamentních uskupení. Mám za to, že jde v zásadě o tři znaky. Prvním je otevřené nepřátelství vůči Palestincům, resp. Arabům obecně. Některá uskupení neuznávají existenci Palestinců jako svébytného národa, jiné je považují za podřadné. Druhým je užití násilí, přičemž spektrum násilí je velmi široké. Sahá od verbálních útoků, ničení majetku, přes brachiální napadání, střelbu z ručních zbraní až k použití výbušnin. Násilí je užito převážně proti Palestincům, ale nikoli výlučně. Třetím znakem je zneužití náboženství. Myšlen je účelový výklad či převrácení posvátných textů a učení tak, aby vyhovovaly potřebám toho kterého uskupení. Čtvrtým rysem, který se ovšem netýká Sikarikin, jsou vazby mezi uvedenými uskupeními a osadníky. Guš Emunim je přímo osadnické hnutí. Jednou z bašt Kachu je osada Kirjat Arba. Jak je uvedeno výše, minimálně jeden z vůdců Židovského podzemí měl určité vazby na Guš Emunim.

---

¹⁶⁸ Čejka (2003), s. 189

6. NEJZNÁMĚJŠÍ PŘÍPADY ŽIDOVSKÉHO PRAVICOVÉHO EXTREMISMU

Cílem této kapitoly je shrnout nejznámější případy židovského pravicového extremismu. Samotná kapitola je rozdělena do třech částí popisujících nejzávažnější případy, které se odehrály v novodobých dějinách Státu Izrael. První část je věnována případu zavraždění mírového aktivisty E. Grunzweiga. Tato událost není za hranicemi Izraele nikterak známá, důležitá byla spíše jako ukazatel míry, do jaké byla izraelská společnost rozštěpena. Druhá událost, která je zde popisována, Hebronský masakr, už získala podstatně větší publicitu i mimo Blízký východ. Jak píše Čejka, byla tato událost vnímána spíše jako „...akt pološíleného jedince a nebyl příliš dáván do souvislosti s izraelskou politickou kulturou.“¹⁶⁹ Že je takové východisko liché, ukázala až událost, o které se rovněž zmiňuji v této kapitole. Jedná se o atentát na Jicchaka Rabina, který otřásl nejen izraelskou, ale také světovou veřejností a Rabinova pohřbu se zúčastnila řada osobností politického života z celého světa. V této kapitole usiluji o souhrn širších souvislostí atentátu, zejména pak role, kterou sehrály náboženské autority.

6.1 VRAŽDA EMILA GRUNZWEIGA¹⁷⁰

Tato událost úzce souvisí s izraelskou invazí do Libanonu na počátku 80. let, která názorově rozdělila izraelskou veřejnost. Invaze do Libanonu v roce 1982 měla zpočátku podporu širší veřejnosti. Nicméně veřejný konsensus se týkal jen přibližně čtyřicetikilometrového „bezpečnostního pásma“ na sever od izraelských hranic, tj. počáteční fáze vojenské operace. S tím, jak armáda vedená ministrem obrany A. Šaronem postupovala stále hlouběji do Libanonu, získávala operace stále více odpůrců. Postupně docházelo ke stotisícovým demonstracím odpůrců války. Nejviditelněji se projevovalo hnutí Mír teď¹⁷¹. Důležitým impulsem k protiválečným demonstracím se stal masakr v táborech

---

¹⁶⁹ Čejka (2003), s. 191

¹⁷⁰ někdy též uváděno Greentzweig

¹⁷¹ někdy též uváděno Mír okamžitě

Sabra a Šatíla, který byl sice spáchán libanonskými falangisty, ale těm umožnila přístup izraelská armáda. K masakru došlo 17. a 18. září 1982.

Reakce protiválečně naladěné veřejnosti na sebe nedala dlouho čekat. Již 25. září se v Tel Avivu konala masová demonstrace, které se zúčastnilo 400 000 lidí- více než deset procent všeho obyvatelstva. „Byla to největší demonstrace, jaká se kdy v Izraeli konala.“¹⁷² Protestující žádali okamžité stažení armády z Libanonu a vytvoření speciální vyšetřovací komise. Ta o masakru vypracovala zprávu. Tzv. Kahanova zpráva¹⁷³ byla uveřejněna 7. února 1983. Zpráva byla nejkritičtější k ministru obrany Arielu Šaronovi, k náčelníku generálního štábu Rafaelu Eitanovi a k veliteli vojenské kontrarozvědky generálu Jehošuvovi Sagujovi¹⁷⁴

Stále více ale docházelo ke střetům mezi protiválečnými demonstranty a radikálními nacionalisty. Dne 10. února 1983 byla hnutím Mír teď pořádána další demonstrace. Hlavním požadavkem protestujících bylo odstoupení ministra obrany Ariela Šarona.¹⁷⁵ Během demonstrace v Jeruzalémě došlo k tomu, že ultranacionalista Jona Avrušimi vhodil do davu mírových demonstrantů ruční granát. Ten usmrtil aktivistu Emila Grunzweiga, bývalého důstojníka v Libanonu. Mezi zraněnými byl i Avraham Burg.¹⁷⁶ Avrušimi byl odsouzen na doživotí.¹⁷⁷ Šaron se posléze postu ministra obrany vzdal, avšak ve vládě zůstal jako ministr bez portfeje.

6.2 HEBRONSKÝ MASAKR

K této události došlo dne 25. února 1994. Pachatelem byl židovský osadník Baruch Goldstein z Kirjat Arby, městě nacházejícím se na Západním břehu Jordánu. Goldstein pocházel z USA, v roce 1984 byl uveden na 3. místě na kandidátce Kachu do Knessetu, jehož byl dlouholetým aktivistou. V Kirjat Arbě byl dokonce členem městské rady.¹⁷⁸ Povoláním byl vojenský lékař, který

---

¹⁷² Gilbert (2002), s. 497

¹⁷³ Vyšetřovací komisi řídil soudce Nejvyššího soudu Jicchak Kahan.

¹⁷⁴ Čejka (2005), s. 161

¹⁷⁵ Sprinzak (1999), s. 205

¹⁷⁶ Pozdější významný politik, syn bývalého předsedy Národní náboženské strany a ministra vnitra Josefa Burga

¹⁷⁷ Čejka (2005), s. 162

¹⁷⁸ Juergensmeyer (2007), s. 75

zachránil život minimálně jednoho Palestince, který byl zraněn izraelskou střelbou. Byl rovněž otcem čtyř dětí a členem ortodoxní komunity. 25. února 1994 vstal Goldstein velmi časně, oblékl si armádní uniformu s hodnostním označením kapitána a odešel na noční modlitbu do Abrahámovy jeskyně, kde vedle židovské synagogy stojí i muslimská mešita. Podařilo se mu vejít do mešity před začátkem bohoslužby a ukrýt se zde.¹⁷⁹

Když začala bohoslužba, zahájil Goldstein palbu do modlících se muslimů. Během následujících tří minut zmasakroval 29 věřících a dalších 100 zranil. Teprve když se mu zasekla zbraň, několik přeživších hodilo po Goldsteinovi hasicí přístroj a ubilo jej k smrti.¹⁸⁰ Juergensmeyer uvádí, že v se Goldsteinovi nashromáždila dlouhodobá frustrace z palestinských útoků na osadníky. Bezprostředním motivem podle Juergensmeyra bylo, když den před svým činem zaslechl z muslimských prostor¹⁸¹ volání *itbah al-jahúd* („zabijte Židy“). Z jeho pohledu bylo alarmující, že přítomní izraelští vojáci, kteří místo hlídali, na toto volání nijak nereagovali.¹⁸² Během následných nepokojů, které vypukly ještě též den, bylo v ulicích Hebronu izraelskou armádou zastřeleno několik dalších Palestinců.

Islamistické radikální organizace slíbily krvavou odvetu. A ta byla po čtyřiceti dnech¹⁸³ skutečně zahájena. Tentokrát se ovšem objevilo jisté novum. Tím bylo „objevení“ strategie sebevražedných atentátníků. Ty si během dvou týdnů vyžádaly 12 životů izraelských civilistů. Atentáty pokračovaly i nadále. K jednomu z nejhorších došlo 29. října 1994 v Tel Avivu a zahynulo při něm 22 Izraelců.¹⁸⁴ K vyšetření hebronského masakru byla ustavena speciální vyšetřovací komise. Podle výsledků jejího šetření se Goldstein na svůj čin připravoval dlouhou dobu a byl přesvědčen, že jedná v souladu s Boží vůlí. Čejka uvádí, že hlavním Goldsteinovým motivem bylo zabránit mírovým jednáním, vedených Rabinem.¹⁸⁵ Jak jsem již naznačil v úvodu, Goldstein byl členem Kachu. Proto konkrétní reakcí izraelské vlády bylo postavení Kachu i

---

¹⁷⁹ Much – Pfeifer (2000), s.105

¹⁸⁰ Čejka (2003), s. 190

¹⁸¹ v Abrahámově mešitě byly prostory pro židovské i muslimské věřící

¹⁸² Juergensmeyer (2007), s. 75

¹⁸³ podle islámu je toto období povinnou dobou k uctění mrtvých

¹⁸⁴ Mendel (2000), s. 190

¹⁸⁵ Čejka (2003), s. 191

Kahane Chaj! mimo zákon. Kanceláře těchto organizací byly uzavřeny, propagandistická literatura zabavena a deset jejich vůdců bylo zadrženo.¹⁸⁶

Celkově však v izraelské společnosti převládl názor, že Hebronský masakr byl výrazem pomatené mysli, aktem vyšinutého jedince. Goldsteinova pohřbu se i přes velice nepříznivé počasí zúčastnilo na 1000 z celkových 6000 obyvatel Kirjat Arby.¹⁸⁷ Za krátkou dobu se z Goldsteinova hrobu stalo důležité poutní místo náboženských extremistů. Ze strany izraelské vlády došlo sice k pokusům (zejména po atentátu na Jicchaka Rabina) zabránit výstavbě pomníku v místě Goldsteinova hrobu, ovšem vyšly víceméně naprázdno. Kolem Goldsteina se záhy vytvořil silný kult.¹⁸⁸

6.3 ATENTÁT NA JICCHAKA RABINA

Nejdříve bych se pokusil popsat kroky, které této události předcházely a teprve poté popíšu okolnosti samotného atentátu. Izraelská ultranacionalistická scéna nebyla s to vstřebat postavení kahanistických organizací mimo zákon. Zároveň Rabinova vláda rozhodla o vyklizení Hebronu.¹⁸⁹ K tomuto kroku mělo původně dojít až po zavedení palestinské správy v Gaze a na Západním břehu. Hebronský masakr však představoval zlom. Mnoho Izraelců mělo za to, že vystěhování židovské komunity z Hebronu už nepředstavuje „...palestinské přání, ale izraelský zájem.“¹⁹⁰ Následovaly několikaměsíční spory. Na jedné straně stála vláda a příznivci mírového uspořádání. Na druhé straně pak různé rabínské autority.

Nejznámější se stala trojice rabínů Avraham Šapiro, Šaul Jisraeli a Moše Cvi Neria. Tito tři rabíni spolu s Šlomo Gorenem¹⁹¹ vydali několik halachických nařízení, zapovídajících vystěhování židovských osad. Rovněž přirovnali vystěhování Hebronu k zabíjení nevinných. Výše uvedená trojice rabínů veřejně

---

¹⁸⁶ Sprinzak (1999), s. 245

¹⁸⁷ Juergensmeyer (2007), s. 76

¹⁸⁸ Ten byl udržován především příznivci rozpuštěných kahanistických organizací. Byla dokonce vydána kniha Baruch Hagever (Baruch, člověk). Kniha měla přes 500 stran a byla sepsána pro pro připomenutí a uchování Goldsteinova „odkazu“.

¹⁸⁹ V Hebronu žilo asi 500 židovských osadníků mezi 130 000 Palestinci. Centrem těchto ultranacionalistů byl kopec Tel Rumeida v centrálním Hebronu. Zde žilo 7 židovských rodin, obklopených 30 000 Palestinci. Asi nejznámějším obyvatelem Tel Rumeidy byl Baruch Marzel, jeden z vůdců Kachu.

¹⁹⁰ Sprinzak, (1999), s. 246

¹⁹¹ bývalý vrchní rabín izraelské armády

vyzývala vojáky, aby neuposlechli příkazy k vystěhování Hebronu. Na stranu vlády se v tomto sporu přidal i např. rabbi Amital.¹⁹² Ten obvinil Šapira, Jisraeliho a Neriu z toho, že vyslovili politický a nikoli halachický názor. Proti trojici rabínů se postavili i někteří členové Likudu, Národní náboženské strany a Guše Emunim. Rabin se nakonec rozhodl, že osadníci v Hebronu, resp. Tel Rumeidě, zůstanou. Obával se především násilného střetu s osadníky a možných obětí na životech. Nicméně protesty proti mírovému procesu pokračovaly a byly v nich zaangażovány nejrůznější rabínské autority. Delegitimizační protivládní kampaň pokračovala.

V únoru 1995 dosáhla konfrontace rabínů a vlády nového vrcholu. Došlo k tomu, že představitelé Rabínské Rady Ješa se rozhodli uspořádat „proces“, kde „obžalovaným“ byla vláda. Rada jednala o přestupcích proti Halaše- *din rodef a din moser*. *Rodef a moser* jsou ti, kdo „...zradí komunitu prostřednictvím činů, které mohou způsobit ztrátu nevinných židovských životů.“¹⁹³ „*Moser* je Žid podezřelý z předávání informací o Židech pohanům či nezákonného poskytování židovského majetku pohanům.“¹⁹⁴ Titul *moser* označuje toho, „...kdo je podezřelý z předávání informací o Židech Nežidům, či ten, kdo jim neoprávněně předává židovský majetek. Jelikož Halacha mluví o Erec Israel (Zemi Izrael) jako o posvátném majetku Židů, je povinností Židů *mosera* zabít.“¹⁹⁵ Židé jsou povinni zabít *mosera*. *Rodef* je osoba, která se chystá spáchat vraždu. Účelem jeho okamžité popravy je záchrana židovského života. *Din rodef* je jediný případ, kdy Halacha povoluje zabít Židům jiného Žida bez soudu. Přímoou příčinou započetí „procesu“ byla teroristická kampaň, která mu předcházela. Tato kampaň byla především odpovědí Hamasu a Islámského džihádu na hebronský masakr. Rabin s Peresem byli optikou radikální pravice viděni jako přímo odpovědní za tuto teroristickou kampaň. Ta byla totiž podle pravicových radikálů přímým důsledkem dohod z Oslo.

Proces delegitimizace Rabinovy vlády dosáhl nového vrcholu v létě 1995. Důvodem byla dohoda mezi OOP a Izraelem, nazvaná Oslo II. Rabínské autority opět přišly s tím, aby vojáci neposlušali rozkazy, vztahující se k evakuaci osad v Judeji a Samaří. Kritika se na výzvu, učiněnou patnácti

---

¹⁹² hlava tehdy největší izraelské ješivy Hesder

¹⁹³ Sprinzak (1999), s. 253

¹⁹⁴ Sprinzak (1999), s. 253

¹⁹⁵ Sprinzak (1991), s. 191 - 192

prominentními rabíny snesla z různých stran. Výzvu odmítl prezident Weizmann i některé akademické autority.¹⁹⁶

Taktéž v létě 1995 vyvrcholila konfrontace mezi armádou a osadníky. Tato nová vlna byla iniciována hnutím Zo Arcenu.¹⁹⁷ Hnutí sice získalo publicitu, ovšem většina obyvatelstva jeho činnost spíše neuvítala.

6. října 1995 se před jeruzalémským sídlem premiéra shromáždila skupina extremistů. „Účelem schůzky, svolané Avigdorem Eskinem, bývalým aktivistou Kachu, bylo vykonat tradiční obřad *Pulsa di Nura* proti Jicchaku Rabinovi.“¹⁹⁸ Tento obřad, v aramejštině znamenající ohnivé důtky či šlehající plameny, je považován za nejvážnější kletbu smrti, která může být namířena proti židovskému hříšníkovi. Eskin doslova řekl: „A nad ním, Jicchakem, synem Rosy, známým jako Rabin, si dovoluujeme požadovat od andělů katastrof, aby vzali meč na tohoto hříšného muže a zabili ho za to, že předal Zemi izraelskou našim nepřátelům.“¹⁹⁹ Obřadu byl přítomen i Jigal Amir. Lze říci, že toto shromáždění mělo velkou vypovídací hodnotu. „Ukázalo se, že verbální násilí, namířené proti Rabinovi na podzim 1995 se stalo dostatečně vážným, aby zahrnovalo přání smrti.“²⁰⁰

9. října vystoupil v USA v televizním vysílání i rabín Abraham Hecht a během živě vysílané diskuse řekl, že Rabin si zaslouží zemřít a že lituje toho, že on sám není činu schopen.²⁰¹

V Izraeli na podzim vrcholil odpor opozičních stran a jejich stoupenců proti mírovým dohodám, podepsaným ve Washingtonu. Konaly se protestní pochody a shromáždění. Pro jejich účastníky znamenaly mírové dohody vzdání se Erec Jisrael ve prospěch vrahů.

K atentátu došlo 4. listopadu 1995 v Tel Avivu. Atentátníkem na izraelského premiéra byl student práv Jigal Amir. Ten se o atentát pokusil již opakovaně předtím (22. ledna a 11. září 1995) ovšem bez úspěchu. Amir na

---

¹⁹⁶ Sprinzak (1999), s. 267

¹⁹⁷ V překladu Toto je naše zem. Organizace byla založen v roce 1993 osadníky z osady Ginot Šomron. Členové organizace se pokusili zastavit mírový proces při tzv. Operaci duplikát. Při té mělo dojít k tomu, že ke každé stávající osadě měla být vytvořena další. Taktikou organizace byly i blokády silnic. Organizace uskutečnila i operaci Duplikát II., ovšem rovněž bez valného úspěchu. Nejaktivnější členové organizace pocházeli z USA. Z USA také pocházely velké finanční částky, určené na podporu hnutí.

¹⁹⁸ Sprinzak (1999), s. 274

¹⁹⁹ Gilbert (2002), s. 567

²⁰⁰ Sprinzak (1999), s. 275

²⁰¹ Sprinzak (1999), s. 257

Rabina vystřelil z bezprostřední blízkosti poté, co Rabin scházel z tribuny, kde měl proslov o probíhajícím mírovém procesu z Oslo, ke svému vozu. Amir, který na sobě měl tričko s mírovým znakem, Rabina zasáhl dvěma výstřely.²⁰²

Amir²⁰³ byl zadržen a Rabin okamžitě převezen do nemocnice, kde ovšem svým zraněním podlehl- oficiální příčinou byla velká ztráta krve a průstřel plic.

Dalšími projevy nesouhlasu s mírovým procesem byla nejrůznější shromáždění, na kterých vystupovali i tak exponovaní politici jako Ariel Šaron a Benjamin Netanjahu. Na těchto shromážděních se objevovaly plakáty s Rabinem v nacistické uniformě, s kefijou na hlavě (narážka na Arafata) či dokonce rakev s Rabinovým jménem. Kromě osadnické Rady Ješa a různých jiných rabínských autorit se v kampani proti Rabinově vládě angažoval i čelní laický aktivista Guše Eljakim Haetsni. Ten „...přirovnával izraelskou vládu k nacistům a obvinil Perese ze „zrady Židů“. Perese také označil titulem *rehabeam*, což je ten, kdo vyvolává občanskou válku mezi Židy.“²⁰⁴

Zajímavá je role tajné služby Šabak (Šin Bet). Amirovým dlouholetým přítelem byl Avišai Raviv. Ten se vydával za antirabinovského aktivistu, ovšem ve skutečnosti byl tajným agentem Šabaku.²⁰⁵ Otázkou zůstává, proč nedokázal Amira zastavit.

---

²⁰² Sprinzak (1999), s. 245

²⁰³ Amir pochází z ortodoxní rodiny jemenského původu. Jeho otec byl rabín, matka učitelka v mateřské škole. Základní vzdělání získal na charedské škole, poté navštěvoval ješivu. Díky speciálnímu programu sloužil v izraelské armádě současně se studiem ješivy. V době, kdy spáchal atentát, studoval práva a informatiku na Bar-Ilanově univerzitě. Amirovým nejbližším spolupracovníkem, který se rovněž podílel na přípravách atentátu, byl jeho bratr Haggaj.

²⁰⁴ Čejka (2003), s. 192

²⁰⁵ Sprinzak (1999), s. 279

ZÁVĚR

Ve své práci jsem se snažil popsat fenomén izraelské radikální pravice v letech 1967 až 1995. Hraničními událostmi je pro Izrael vítězný konec Šestidenní války (ten byl impulsem pro začátek osadnických aktivit) a atentát na Jicchaka Rabina. Pokud bych se snažil o ještě užší časové vymezení, šlo by uvést roky 1977 a 1992. Roku 1977 pravice po téměř třiceti letech vlády levice v Izraeli převzala moc. Volby v roce 1992 znamenaly naopak drtivou porážku radikální pravice, např. strana Techija po nich zanikla. Rovněž oslabil vliv Moše Levingera v Guš Emunim, neboť i Levinger neúspěšně kandidoval do Knesetu. Jaká byla úloha izraelské radikální pravice? Podle mého názoru sehrála významnou roli. Podařilo se jí získat vliv i na vládních postech a takto ovlivňovat dění uvnitř Izraele i na okupovaných územích.

V případě úspěšného vykonání nejambicióznějšího plánu Židovského podzemí nelze pochybovat o nedozrímých mezinárodněpolitických následcích. Podle některých interpretací bylo cílem vyvolat třetí světovou válku. Ve své práci jsem se snažil vyzorovat shodné rysy sledovaných uskupení. Při tom jsem dospěl k závěru, že minimálně jedna taková vlastnost je shodná u většiny sledovaných subjektů. Je jím provázanost s radikálním osadnickým prostředím.

Likud poskytoval podporu osadníkům (všem, nikoli jen radikálům, přívržencům Guš Emunim) na oficiální úrovni od roku 1977, kdy se dostal k moci. Osada Kirjat Arba je považována za jakousi baštu Kachu. Existovaly vazby mezi radikálními parlamentními stranami a radikálními osadníky- ať už na úrovni vedení stran či naopak jejich elektorátu. Rovněž lze vysledovat kontakty mezi Guš Emunim a Židovským podzemím. Pachatel Hebronského masakru byl členem Kachu a osadník. Výše uvedené jsem se snažil podrobněji rozvést v textu jednotlivých kapitol. Radikální pravice tak v Izraeli a na okupovaných územích ve vymezeném období získala vliv na různých úrovních. Na vládní posty dosáhly všechny sledované politické strany s výjimkou Kachu. Ten se alespoň v osobě svého zakladatele Kahaneho probjoval do Knesetu. V pouličních provokacích a násilí se angažovali příznivci Kachu i Guše Emunim, o teroristických útocích spáchaných Sikarikin a Židovským podzemím nemluvě.

Počet slov: 19945, znaků bez mezer:117997, znaků s mezerami:138696

Summary

The work deals with the topic of the Israeli radical right from 1967 to 1995. It focuses on various individuals, movements, groups and parties. It attempts to describe their ideology, history, leadership, political programme and the most significant actions. It tries not only to describe but to compare these organizations as well. One of the intended goals is finding the features they have in common. The work consists of six chapters. The first one defines the fundamental concepts which are used throughout the whole work. The second chapter examines the roots of the Israeli radical right in the Zionist movement. The third chapter describes the evolution of the Likud party from its formation to gaining governmental power at the end in 1993. The fourth chapter describes parliamentary radical right, namely three parties- Tehiya, Tzomet and Moledet. All these parties have managed to take part in government as well. The fifth chapter focuses on an extraparliamentary radical right- the Kach party, the Gush Emunim movement and two terrorist organizations- The Jewish Underground and Sicarii. The last chapter describes the most famous cases of the Israeli radical right extremism. It begins with the murder of Emil Gruntzweig, followed by a description of the Hebron massacre and finally pays attention to the most famous case, the assassination of Prime Minister Yitzhak Rabin.

Seznam literatury:

1) MONOGRAFIE

A: neperiodická

- Čejka, Marek, Izrael a Palestina: *Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno, Centrum strategických studií 2005, 305 s.
- Čejka, Marek: *Judaismus, politika a Stát Izrael*. Brno, IIPS 2003, 252 s.
- Danics, Štefan: *Extremismus*. Praha, Triton 2003, 62 s.
- Gilbert, Martin: *Izrael: Dějiny*. Praha, BB Art 2002, 668 s.
- Juergensmeyer, Mark: *Teror v Mysli Boží: Globální vzestup náboženského násilí*. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury 2007, 382 s.
- Kepel, Gilles: *Boží Pomsta: Křesťané, Židé a Muslimové Znovu Dobývají Svět*. Brno, Atlantis 1996, 182 s.
- Mareš, Miroslav: *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno, Barrister a Principal 2003, 655 s.
- Mendel, Miloš: *Náboženství v boji o Palestinu: Judaismus, Islám a Křesťanství jako ideologie etnického konfliktu*. Brno, Atlantis 2000, 248 s.
- Much, Theodor – Pfeifer, Karel: *Svár bratří v domě izraelském: Židovstvo mezi fundamentalismem a osvícením*. Praha, Themis 2000, 146 s.
- Shindler, Colin: *The Land Beyond Promise: Israel, Likud and the Zionist Dream*. London, I. B. Tauris 2002, 324 s.
- Silberstein, Laurence (ed.): *Jewish Fundamentalism in Comparative Perspective: Religion, Ideology, and the Crisis of Morality*. New York, New York University Press 1993, 248 s.
- Sprinzak, Ehud: *The Ascendance of Israel's Radical Right*. New York, Oxford University Press 1991, 392 s.
- Sprinzak, Ehud: *Brother Against Brother: Violence and Extremism in Israeli Politics from Altalena to the Rabin Assassination*. New York, The Free Press 1999, 366 s.
- Zouplna, Jan: *Od jišuvu k Izraeli. Formování izraelských mocenských elit 1919-1949*. Praha, Libri 2007, 327 s.

B: periodická

- Newman, David: *Gush Emunim and Settlement-Type in the West Bank*. Bulletin (British Society for Middle East Studies). 1981, Vol. 8, No. 1, s. 33 – 37
- Shapir, Gershon- Peleg, Yossi: *Who votes for Kahane?* MERIP Reports. 1985, No. 136/137, s. 32

2)OBECNÉ ZDROJE

- Miller, David a kol. *Blackwellova encyklopedie politického myšlení*. Brno, Barrister a Principal 2003, 560 s
- Krieger, Joel (ed.): *Oxfordský slovník světové politiky*. Praha, Ottovo nakladatelství 2000, 1090 s.
- Tůma, Petr – Hurník, Zdeněk (překl.): *Encyklopedie: Světový terorismus- od starověku až po útok na USA*. Praha, Svojtka a Co. 2001, 536 s.

Jakub Šafr
bakalářský obor politologie-mezinárodní vztahy
IPS FSV UK
LS 2007
moronleto@seznam.cz

PROJEKT BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Téma práce:

Izraelská radikální pravice v letech 1967 - 1995

Vedoucí práce : PhDr. Lucie Hindlsová_____

Konzultant: PhDr. Jan Zouplna Ph.D._____

Osnova

I: Úvod

II. Stat' 1. Metodologická část

1.1. Definice vybraných pojmů

1.2. Ideové kořeny izraelské radikální pravice v sionistickém hnutí

2. Přehled vývoje bloku Likud od roku 1973 do roku 1995

3. Izraelská radikální pravice v letech 1967 - 1995

3.1. *parlamentní*

3.1.1. Techija

3.1.2. Comet

3.1.3. Moledet

3.1.4. Ostatní malé pravicové strany

3.2. *mimoparlamentní*

3.2.1. Guš Emunim

3.2.2. Kach a nástupnická hnutí

3.2.3. Židovské podzemí

3.2.4. Další malé teroristické organizace

4. Nejznámější případy židovského pravicového extremismu

4.1. Vražda Emila Grunzweiga

4.2. Hebronský masakr

4.3. Atentát na Jicchaka Rabina

5. Postoj izraelské společnosti k židovskému pravicovému

extremismu

III. Závěr

Svou práci bych rád zahájil metodologickou částí. V této části se pokusím definovat základní pojmy, se kterými budu pracovat- např. extremismus, radikalismus či terorismus. Dále je potřeba vymezit pojmy jako fundamentalismus, mesianismus, sekularismus a politická strana. Kromě toho jsem se pokusil o jednoduchou klasifikaci judaismu. Tyto definice hodlám vymezit ve vztahu k uskupením, jimiž se chci věnovat, nechci primárně sledovat „cleavages“ uvnitř izraelské společnosti obecně, ovšem vzhledem k tématu se ani tomu zřejmě nevyhnu. Zároveň bych rád dodal, že toto pojmosloví nebude těžištěm mé práce, ale vzhledem k tématu je nevyhnutelné.

Pokud bych se měl pokusit o časové vymezení tématu, bude má práce ohraničena dvěma důležitými událostmi. Na jedné straně rok 1967 a tzv. šestidenní válka, v jejímž průběhu Izrael anektoval Východní Jeruzalém, pásmo Gazy, Sinaj, Golanské výšiny a Západní břeh Jordánu. Druhým významným datem je rok 1973. V tomto roce vznikl blok pravicových stran Likud (hlavním prvkem byla strana Cherut). Třetím významným datem je rok 1977. Od vyhlášení Státu Izrael v roce 1948 až do roku 1977 dominovala izraelské politické scéně levice, reprezentovaná Stranou práce. Rok 1977 přinesl po téměř 30 letech dominance levice volební vítězství pravice, konkrétně Likudu v čele s Menachemem Beginem.. Pravice poprvé za dobu existence Státu Izrael samostatně sestavila vládu. Počínaje rokem 1967 význam radikálně orientovaných skupin, stran, organizací a hnutí postupně narůstal. Dalším významným datem je rok 1984. V tomto roce volební úspěch zaznamenaly i menší pravicové strany jako Techija či Comet. Na opačné straně je rok 1995 a atentát na Jicchaka Rabina.

Ve své práci se nechci věnovat těmto tématům. Ve své práci se nebudu věnovat kořenům židovského pravicového extremismu, které leží v organizacích Stern gang/Lechi či Irgun.. Rovněž se nebudu věnovat náboženským stranám jako Šas, Agudat Jisrael či Degel Ha – Tora. Ve své práci se nebudu věnovat sefardským uskupením. Důvodem je to, že existuje/ovalo jen omezené množství organizací, které by sebe samostatně vymezovaly jako sefardské (i když například Geula Cohenová, po rodičích sefardského původu, hrála významnou roli v Likudu i Techiji). Nehodlám se zabývat ani antisionistickými uskupeními uvnitř izraelské ultraortodoxní komunity, protože se jedná o relativně okrajový jev. Nechci se věnovat fenoménu osadnictví obecně.

Ve své práci bych se rád věnoval těmto tématům. Rád bych popsal ideové kořeny pravicového radikalismu- např. v učení Vladimira Ze'eva Žabotinského. Oproti původním předpokladům se budu věnovat i bloku Likud a proto nemůžu vynechat vládní politiku. Nicméně podpora osadníků od vlády nepřišla až s vítězstvím Likudu v roce 1977. Již dřívější levicové či spíše centristické vlády podporovaly osadnickou činnost na nově získaných územích. Cílem mé práce je také vyjmenovat a popsat některé nestátní extremistické, teroristické a nacionalistické proudy a jejich hlavní představitelé- skupiny, hnutí, organizace, včetně nejdůležitějších členů jejich vedení. Kromě popisu těchto organizací se hodlám zabývat i nejznámějšími akcemi těchto skupin. Součástí mé práce bude i vztah politických stran a extremistických uskupení. Některé strany budou probírány samostatně, u jiných bude jen popsána jejich vazba na extremisty. Do své práce hodlám zahrnout i relativně okrajová uskupení.

Nyní bych přešel k vyjmenování konkrétních uskupení, kterými se chci zabývat. I přesto, že uskupení, kterými se hodlám zabývat jsou značně

heterogenní a existují mezi nimi značné rozdíly, domnívám se, že lze vymezit alespoň některé body, které jsou všem společné. Společným jmenovatelem všech uskupení, jimiž se hodlám zabývat, je to, že v literatuře bývají řazeny k pravici. Tyto radikálně pravicové strany a hnutí spojují tři faktory. Zaprvé je to vyhocený nacionalismus. Druhým bodem je podpora osidlovací, osadnické činnosti či přímo aktivní účast při osidlování. Třetím bodem, který logicky navazuje na bod druhý je často i aktivní odpor proti/během vyklízení již existujících osad. Styčným bodem některých (nikoli všech) uskupení je používání zbraní k prosazení svých cílů. Společným jmenovatelem některých uskupení je také přístup k „transferu“ Palestinců z okupovaných území či dokonce z vlastního území Izraele. Ve své práci se budu zabývat těmito stranami či koalicemi- Techija, Comet či Moledet (nejdůležitějším představitelem byl Rechavam Zeevi). Nejvýznamnějším představitelem malé strany Comet je Rafael Ejtan. Ten po roce existence v roce 1984 integroval „svou“ stranu do Techije. Jako významnější se jeví strana Techija. Její členkou byla Geula Cohenová (exčlenka Stern gangu), Rafael Ejtan a Juval Neeman. Poslední jmenovaný byl v roce 1982 dokonce jmenován ministrem. Do tohoto výčtu je třeba zařadit i Národní náboženskou stranu (Mafdal), která od konce 70. let a rozkolu uvnitř strany (navrch získali radikálové z prostředí tzv. Mladé gardy) ve spektru stran patří také spíše doprava. Vůdčí osoby mladých radikálů, kteří se distancovali od sekulárně orientovaných členů vlastní strany a byli pro udržení a judaizaci okupovaných území, získali v první Beginově vládě důležité vládní posty. Ostatní uvedené malé strany jsou ještě marginálnější.

Zabývat se hodlám i stranou Kach, resp. osobou Meira Kahaneho. Rád bych naznačil Kahaneho vývoj před příchodem do Izraele- zde je klíčovou organizací Židovská obranná liga, kterou Kahane založil v New Yorku. Základním kamenem této části bude ovšem Kahaneho působení v Izraeli. Zabývat se budu i Kahaneho odkazem- tj. hnutím Kahane Chaj, představovaným Kahaneho synem Benjaminem. Otec i syn Kahanovi stejně jako Rechavam Zeevi byli zabití při atentátu, které na ně spáchali palestínští radikálové. Kach i Kahane Chaj jsou standartně označovány za teroristické organizace. Pozornost by si jistě zasloužily i organizace Massada 2000 či tzv. Nový Kach, ovšem mé časové vymezení vylučuje jejich rozbor. Další část mé práce bude věnována hnutí Guš Emunim. V případě Guš Emunim bych rád přiblížil jeho historii, ideologii, hlavní představitele, strategii a také to, čím se členové a příznivci „Bloku“ odlišují od ortodoxních Židů. Na příkladu Guše lze ukázat proces narůstající radikalizace, neboť ve svých počátcích se členové Guše pokoušeli o mírové soužití s Palestinci.

Rád bych popsal a do kontextu zasadil i zavraždění ministerského předsedy Jicchaka Rabina Jigalem Amirem. Tuto událost považuji za naprosto zásadní. Šlo totiž o čin, který podle mého názoru určitým způsobem ovlivnil či zasáhl každého Izraelce. Šlo jednoznačně o nejznámější akt židovského extremismu. Obzvláště zajímavým se jeví zejména náboženské pozadí atentátu. Stručně řečeno řada čelních židovských náboženských autorit k atentátu vyzývala, případně ho po jeho uskutečnění schvalovala. Další část mé práce bude věnována Hebronskému masakru. Pachatel masakru, Baruch Goldstein, původem Američan, byl členem Židovské obranné ligy i Kachu. Na tomto případě mě nezaujal ani tak samotný průběh Goldsteinovy akce, ale spíše události, které jí následovaly. Tento pachatel masové vraždy se posmrtně stal

mučedníkem pro řadu příznivců izraelské extrémní pravice i příznivce z Kahane Chai v USA.

V samostatné části bych se rád věnoval židovským extremistickým organizacím, působícím v Jeruzalémě, přesněji řečeno snažícím se působit v oblasti Chrámové hory. Do této kategorie řadím i Židovské podzemí, i když to nepůsobilo výlučně v Jeruzalémě. I zde je důležitý nejen popis uskutečněných i pouze připravovaných akcí. Jako mnohem důležitější se jeví to, co následovalo po zatčení některých členů Židovského podzemí. Podzemí je osobou Jehudy Ecjona spojeno s organizací Chai ve Kajam. Dále se budu věnovat i některým dalším okrajovým teroristickým uskupením jako např. Židovské vedení, Zo Arcenu či Sicarii.

Zvláštní kapitolu bych rád věnoval izraelským celospolečenským postojem k projevům židovského extremismu. Budu se zabývat postojem politických představitelů, náboženských autorit, soudů a bezpečnostních složek k projevům židovského radikalismu a extremismu. Postupovat budu tak, že popíši několik nejznámějších akcí židovských extremistů, resp. přístup všech výše uvedených autorit k nim. Na základě několika těchto případů se následně pokusím o určité zobecnění. Izraelská demokracie má svá etnickokulturní specifika. Někteří zdůrazňují náboženské prvky a díky tomu pak izraelskou demokracii označují za demokracii sui generis, zatímco pro jiné Izrael není státem s armádou, ale armádou se státem. Domnívám se, že reakce společnosti na vlastní projevy extremismu vypovídají nejvíce o ní samotné a proto je obzvláště důležité sledovat reakci těch společenských komponent, které by měly zbytku společnosti sloužit jako vzor. Cílem mé práce je pokusit se o sumarizaci některých známých i méně známých skutečností. Jak je uvedeno výše, svou práci chápu spíše jako jakousi sumarizaci či kompilaci z dostupné literatury. Proto si nečiním žádný nárok na vyčerpávající popis.

Seznam literatury a zdrojů

Monografie

- Avineri, Šlomo, *Zrození moderního sionismu*, Praha: Sefer, 2001
- Čejka, Marek, *Izrael a Palestina: Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*, Brno: Centrum strategických studií, 2005
- Čejka, Marek, *Judaismus, politika a Stát Izrael*, Brno: IIPS, 2003
- Danics, Štefan, *Extremismus*, Praha: Triton, 2003
- Gilbert, Martin, *Izrael- Dějiny*, Praha: BB Art, 2002
- Hirst, David, *Puška a olivová ratolest – kořeny násilí na Blízkém Východě*, Praha: BB Art, 2005
- Mareš, Miroslav, *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*, Brno, Barrister a Principal, 2003, s.5-77
- Mendilow, Jonathan. *Ideology, Party Change, and Electoral Campaigns in Israel, 1965 – 2001*. New York: State University of New York Press, 2003.
- Mendel, Miloš, *Náboženství v boji o Palestinu: Judaismus, Islám a Křesťanství jako ideologického konfliktu*, Brno:Atlantis, 2000
- Much Theodor, Pfeifer Karel, *Svár bratří v domě izraelském: Židovstvo mezi fundamentalismem a osvícením*, Praha: Themis, 2000
- Pavlincová, Helena, *Slovník: Judaismus, křesťanství, islám*, Praha: Mladá fronta, 1994
- Pedahzur, Ami. *The Israeli response to Jewish extremism and violence : defending democracy* Imprint Manchester : Manchester University Press, 2002.
- Říchová, Blanka, *Úvod do současné politologie*, Praha: Portál, 2002
- Shindler, Colin. *The Land Beyond Promise: Israel, Likud and the Zionist Dream*. London: I. B. Tauris, 2002
- Silberstein, Laurence (ed). *Jewish Fundamentalism in Comparative Perspective: Religion, Ideology, and the Crisis of Morality*. New York: New York University Press, 1993
- Sprinzak, Ehud. *The Ascendance of Israel's Radical Right*. New York: Oxford University Press, 1991
- Zouplna, Jan. *Od jišuvu k Izraeli. Formování izraelských mocenských elit 1919-1949*. Praha: Libri, 2007

kol. autorů *Blackwellova encyklopedie politického myšlení*, Brno: Barrister a Principal, 2003

kol. autorů *Oxfordský slovník světové politiky*, Praha: Ottovo nakladatelství, 2000

kol. autorů *Universum, všeobecná encyklopedie, A – F*, Praha: Odeon, 2002

Časopisy

Paine, Robert, Behind the Hebron massacre, in: *Anthropology today*, 1995, s. 8 – 15

Newman, David, Gush Emunim and settlement-type in the West Bank, in: *Bulletin British Society for Middle Eastern Studies*, 1981, roč. 8, s. 33 – 37

Jones, Clive, Ideo-theology and the Jewish State: From conflict to conciliation, in: *British Journal of Middle Eastern Studies*, roč. 26, č. 1, s. 9 – 26

Zouplna, Jan, Izraelská „druhá republika“ – Postoj izraelské veřejnosti k tradičnímu judaismu po roce 1977, in: *Nový Orient*, roč. 3, č.59, s. 5 - 9

Internetové zdroje:

<http://www.knesset.gov.il>

<http://www.kahane.org/>

<http://chunky.webpark.cz/israel.html>

<http://www.sas.upenn.edu/penncip/lustick/index.html>

<http://www.wikipedia.org>